EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 15. märtsil 1972

Nr. 20 (3708) 14. aastakäik

Esinduskogu protesteerib

Eesti rahvusgrupi kultuurilised huvid diskrimineeritud

Rootsi Eestlaste Esindus arutas oma istungjärgul laupäeval ja pühapäeval m.h. eestlaste võimalusi siin Rootsis oma omapära ja rahvusliku identsuse säilitamiseks. Vastavates resolutsioonides deklareeritakse, et eksistentsi eelduseks on korralik hariduse võimaldamine emakeeles, selliselt, et lapsed kujuneksid kaksikkeelgu osas muuta ja selliselt, et Rootsi poolt ratifitseeritud UNESCO-konventsiooni otsused vähemuste diskriminerimise vastu ka tegelikult teostatakse.

Edasi tuleks laiendada riikliku abi andmist emakeele õpetamiseks põhikooli raames sellislet, et tundide arvu suurendatakse ja et võimaldatakse õpetust ka väljaspool tunniplaani.

Esindus deklareerib edasi, et tema arvates on rootsi ühiskonnal põhjust aktiivselt toetada rahvuslike vähemuste ja sisserännugruppide kultuurilist tegevust nii organisatoorselt kui ka majanduslikult. Leitakse, et sellne toetus loomulikul viisil liitub nendele, toetusvormidele, mis juba olemas on Rootsis organisatsioonide ja rahvaliikumiste toetamiseks.

Esindajad ei saa aktsepteerida olukorda, kus eesti organisatsioonide toetuspalveid kultuuriliseks tegevuseks saadetakse ühest asutusest teise ja pärast kahte aastat üle antakse Invaadrarutredningule, millise otsuseid oletatavasti teostatakse alles 1974, seega veel paar aastat hiljem.

Esinduskogu leiab, et tuleks luua eriline organ Haridusministeriumi juurde, millise ülesanne oleks toetada rahvuslike vähemuste ja sisserännugruppide kultuuritegevust ja et selleks antakse ka riiklikku summasid. Need summad peaksid võimalikult minema vastavate gruppide oma organisatsioonide kaudu, et nendele anda tõelist kaasmõju.

Lõpuks protesteeris esinduskogu

Järg. lhk. 7.

584 häältetasid eestlaste pangavalimisil

Nagu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse valimistulemusist selgub, kasutas 78 protsenti hääleõiguslikest oma valimisvõimalust. Häältelugemisel tunnistati kehtivaks 584 valimissedelit. Häälte rohkuselt kümme esimest tunnistati valituks 1972—1975 ajavahemikus ja moodustavad poole esinduskogust, mis valitakse otse eesti hoiukontode omanike poolt.

Enim hääli, 425, sai Eesti Laenu-Hoiu ühisuse asjaajaja direktor Alfred Ventsel. Järgnesid järgmised 9 sissepääsnut: Andres Küng (337), Heinrich Mark (287), Sven Hanson (280), Arvo Mägi (271), Leo Karupää (249), Ernst Seim (235), Voldemar Kask (232), Martin Juhkam (231), Ernst Seim (235), Voldemar Kask (232), Martin Juhkam (231) ja Voldemar Kiviaed (224).

Häälte järjekorras jäid kandidaatideks Richard Norvell (217), Valter Tauli (217), Gerhard Peet (214), Herbert Iir (196), Aleksander Kompus (191), Vidrik Saluste (178), Jaan Vilval (175), Ervin J. Nõmmera (172), Ilmar Laan (168), Johannes Mihkelson (141) ja Erik J. Sergo (118).

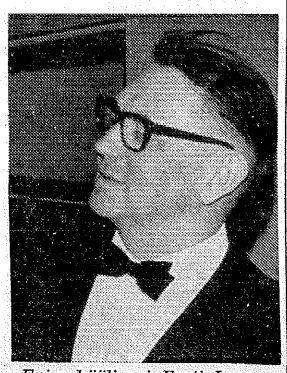

Enim hääli sai Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse asjaajaja-direktor Alfred Ventsel.

Sai bussi all surma Torontos

TORONTO (EPL) — Torontos sai 3. märtsil õnnetut surma 73-aastane Alfred Lepik.

Pensionär olid käinud kauplustes sisseoste tegemas ja oli bussiga teel kolju. Oma petauskohal bussi tagauksest välja astudes kukkus ta jäise tee tõttu maha ja libuses alakehaga bussi alla. Kuna bissijuht ei näinud kukkumist, siis liikus ta sõidukiga edasi ning rasked rattad veeresid üle õnnetuse ohvri jalgade, tekitades raskeid vigastusi. Alfred Lepik toimetati kiiresti haiglasse, kus ta hiljem suure verekaotuse ja shoki tagajärjel suri.

Alfred Lepikut jäid lähematest omastest leinama poeg Helmo Torontos ja maalikunstnikuna tuntud vend Hugo Rootsis.

KGB tööl UN palees N. Yorgis

LONDON (EPL) — Sunday Express raporteerib New Yorgist, et viimasel ajal on üha selgemalt ilmnenud vene KGB infiltratsioon UNO asutustes, eriti aga UNESCO-s (UNO kasvatuse ja teadusliku tegevuse keskus), millise koosseisus on praegu tervelt 72 nõukogude ametnikku.

Nendest kuuluvad 15 alalisse nõukogude UNO-esindusse, kuna 57-mel on ajutised kohad. 15-st alalisest esinduse liikmest on 8 tuntud kui KGB ohvitserid, kes on eeskätt kohale saadetud luureülesannetes. Mis puutub UNO sekretaariaati, siis usutakse, et seal 20 venelast ühel või teisel viisil on luurega seotud.

On tähele pandud, et üks osa vene ametnikest on üsna vähe nädalas oma laudade taga — ülejäänud ajal on nendel ilmset muid "tähtsaid tegemisi".

Eestlanna Euroopa meistriks

Euroopa suusameistrivõistlustest juunioridele võttis juba kolmandat korda osa Rutt Rehemaa, kuigi ta on alles 17-aastane. Ja kolmandal katsel ta võitis kaks kuldmedalit: esimese neidude 5 km sõidus, kus tema edumaa oli veenev, ja teise teatesuusatamises N. Liidu naiskonnas.

Varemalt on ta omandanud ühe individuaalse hõbemedali (1970) ja teatesuusatamises ühe hõbeda ja ühe pronksi. Juunioride EM-võistlustel on eestlastel head traditisioonid, sest 1968 platseerus Ann Karu teisena ja Erika Valdson neljandana ja mõlemad saagiks langes ka pronksmedal teatesuusatamises. Kõik kolm on tartlannad ja sama treeneri kasvandikud.

Kolm eesti kultuuri laureaati Kanadas: Ruberg, Raid ja Toi

TORONTO (EPL) — Pühapäeval 5. märtsil toimus Toronto Eesti Majas Kanada Eesti Kultuurifondi 1971 aasta laureaatide väljakuulutamine. Vastaval pidulikul õhtul, mis oli pühendatud helilooja Kaljo Raidi muusika esitamisele, tegi fondi esimees Kaarel Eerme teatavaks, et tänavuses kultuurilaureaadid on kunstnik Endel Ruberg Montrealist ning heliloojad Kaljo Raid ja Roman Toi Torontost.

Kontserdil esinesid interpreetidena USA-kolmik: Maaja Duesberg, viiuldaja Valdeko Kangro ja tshellist Jüri Täht, samuti kohalikest kunstnikest sopran Helmi Betlem, bassbariton Ingemar Korjus ja pianist Stella Kerson.

Kõik esitasid Kaljo Raidi helindeid aastatest 1944—1972 ühenduses helilooja äsjase 50-nda sünnipäevaga. Kontserdi lõpupala esitas helilooja ise tshello-solistina koos klaveri ja magnetofonisaatega.

Õhtu teine pool algas EKK abiesimehe J. Olveti sõnavõtuga ja tagasivaatega kanada eestlaste kultuurilisele elule 1971. Selle järele esitas Kultuurifondi esimees Kaarel Eerme värsked laureaadid, kandes ette ka toimkonna motiveeringud iga auhinna määramisel.

Endel Rubergile määrati auhind kogu ta kauaaegse kunstilise tegevuse eest, millest eriti esile tösteti ta naha-reljeefidegruppi "Seitse loomise päeva", Kaljo Raidile määrati auhind ta koguloomingu eest 50. sünnipäeva puhul, kuna koorijuht ja helilooja Roman Toile määratud auhinna puhul tösteti eriti esile ta 20-aastast muusikalist tegevust Torontos.

Nimelt asus R. Toi 20 aastat tagasi, s.o. 1951 Torontosse Meeskoori juhatajana, misjärele ta 1956. a. asus ka Toronto Eesti Segakoori juhi kohale, olles seega ainsaks koorijuhiks, kes nii kaua ja pidevalt on juhatanud kaht eesti suuremat laulukoori vabas maailmas.

Peale kolme kultuuriauhinna oli KF-i Toimkond määranud tunnustuskirja Metsaülikoolile, mille vastu võttis Metsaülikooli juhataja prof. dr. O Träss.

Tänavused auhinnad olid igaüks 250 dollari suurused (ca 1250 krooni), Vastavad summad laekuvad annetustest. Rahaliste auhindade üleandjaks oli prof. Olev Träss, Eesti Kultuurikogu Kanadas abiesimees, kes ütles ka lõpusõna.

NÄITUS

Üheaegselt Kaljo Raidi helitööde õhtuga ja Kanada Eestlaste Kultuurifondi laureaatide väljakuulutamisega toimus pühap. 5. skp. Toronto Eesti Majas kolme eesti noore kunstniku tööde näitus. Esinesid Reet Puhm, Tõnu Juhanson ja Margus Lee kes kõik õpivad praegu Toronto kunstikoolis. Noored algajad kunstnikud on juba mõnevõrra Kanadas eestlaste hulgas tuntud, kusjuures Margus Lee, kunstnik Abel Lee poeg, on laialdase tähelpanu osaliseks saanud ka kanadalaste keskel.

Kaljo Raid ja Roman Toi — Kanada eesti heliloojad ja laureaadid.

Soome maalrid STREIGIVAD Viru hotellis

HELSINGI (EPL) — Uusi Suomi teatab, et Tallinnas "Viru" hotelli ehitustööde lõpetamisel, mis pärast ehitusfirma "Repo" pankrotti minekut toimuvad soome riiklikuqgarantiiga, on esmaspäeval, 6. märtsil keskpäeval hakanud neli maalrit streikima ja lõpetanud töö. Nende tööandjaks on soome maalritööde firma Stopkorro.

Tööseisaku põhjuseks on kokkuleppe venimine maalrite reisi ja päevarahade, samuti ooteaja palga küsimusis. Läbirääkimised Helsingi maalrite ametiühingu ja ehitusfirma vahel katkesid 9. veebruaril ja eeltahendatud küsimustes puudub lõpik selgus.

Kuna N.Liidus ametlikult streike ei tohi esineda, siis soomlaste töö mahapanemine on "soomlaste sisemine" asi, kuid küllaltki huvitav meenutus tallinlastele, et läänepool raudeesriiet töölised ja ametiühingud saavad võidelda paremate tingimuste eest.

*

Toimetuse töö lõpul saabus teaet, et Tallinnas on soome maalrid kolmapäeval, 8. märtsil uuesti tööle hakanud, kuna Helsingis streigi tõttu saavutati kiire kokkulepe tööandja ja maalrite ametiühingu vahel, kusjuures kõik maalrite nõudmised rahuldati.

EPL 15. märtsil 1972

REKLAAMIMAKS

Reklaamimaksu suhtes asusid kõik remissinstantsid peale ühe kas otseselt negatiivsele või siis osaliselt reserveeritud seisukohale. Majandusminister Sträng on riigipäevale deklareerinud, et maks tuleb ja nii on temal juba prestiižhi pärast raske taganeda, kuigi maksu vastu tuleb kriitikat ka tema oma partei ajakirjandusest ja organisatsioonidelt, muu hulgas trükitööliste ametiühingult, kes ette näeb trükitööstuse tagasiminekut ja sellega kaasuvat töökäte vajaduse tunduvat langust.

Ajalehed on mures, et kuulutusemaksuga alanud kuulutuste vähenemine reklaammaksu puhul, mis on veelgi kõrgemana kavatsetud, muutub nende majandusele katastroofiliseks, olgu siis valitsuse poolel nii palju kui tahes deklareeritud head tahet, et maks just on mõeldud ajakirjanduse toetamiseks summade saamiseks. Üteldakse, et piltlikult katsub majandusminister "Kuradit välja ajada Beltsebubiga", s.t. veel suuremate raskuste loomisega leevendada juba eksisteerivaid suuri raskusi.

Muidugi ei ole Rootsi esimene maa, kus reklaamile püütakse päitseid pähe panna. Majandusminister, kes ei taha näha nii palju kuulutusi, mis makstakse produktsiooni arvel nähtavasti loodab, et reklaami väheneminе võiks vähendada ka hindasid. See on vaevalt tõenäoline. Kommunistid likvideerisid idarliikides ja N. Liidus igasuguse reklaami ja teatavasti ei ole sealne tarbija sellest midagi võitnud: *hinnad on kõrgemad* kui kusagil mujal maailmas ja kauba kvaliteet maailma halvim, sest puudub konkurents ja kaubainformatsioon.

Kui Rootsis kõneldakse kuulutuste muutmist kaubainformatsiooniks, mis siis oleks vabastatud maksust, siis näib maks veelgi tarbetumana sest juba praegu on valdav osa reklaamist kujundatud kaubainformatsioonina ja juurde tuleks seega veid suur aparatuur, milline siis hakkaks iga reklaami ükshaaval vaagima. Aparatuur, mis vähendaks neid miljoneid tunduvalt, mis peaksid olema määratud pressitoetuseks.

Valitsusele lähimal seisev kaubanduslik organisatsioon, Kooperativa Förbundet, on üks nendest, kes tunneb end häirituna valitsuse ajakirjanduse-poliitikast. Liikumise kauaaegne ja kuulus "lipulaev", ajakiri "Vi", üks Rootsi lugejaterikkamaid, kuna ta ühtlasi on täitnud liikmesajakirja ülesandeid, on sattunud ohutsooni, kuna ta peab maksma oma müügilt käibemaksu ja kuulutustelt kuulutusemaksu kõige kõrgema normi järele.

Kuna see töi kaasa tunduva hinna tõstmise, kaotas poolemiljonilise tiraazhiga ajakiri tervelt 160.000 lugejat, rääkimata kuulutajatest. Kooperativa ülesandel ja volitusel on ühistegevuse informatsiooniküsimusi uurinud eestlane Peeter Tõnus, kes on ajakirjandusele selelanud, et möödunud aastal pidi KF oma informatsioniväljaannetele juurde maksma tervelt 4,3 miljonit krooni (siin kulutab KF kokku umbes 12 miljonit krooni aastas), kusjuures väljaandeid on nii üleriigilisi kui ka lokaalseid. Kõigi muude maksude kõrval on ka postitaksid üha tõusnud. Nii otsib KF teid, kuidas oma informatsiooni vähendada, kokku tõmmata ja seniste kulude raamis hoida.

On võimalik, et näit. personaalajakirjad kannatav jne. Seda ainult seniste pressipoliitiliste sammude tõttu. Mis saab aga reklaammaksu juurdetulemisel? Majandusministriligi on raske siin kõike ette näha. Reklaam ja ajakirjandus peab kohanema sundolukorras sellele situatsioonile, mida tema tekitab. Riigivõimu deklareeritud eesmärgiks on kindlustada ajakirjandusele subventsioone, et see üle elaks ja säilitaks mitmepalgelisuse.

Selge on aga selle juures, et mida vähemaks jääb reklaam, seda olenevamaks muutub ajakirjandus nendest subventsioonidest. s.o. riigist. See kipub vägisi viima mõtteid olukorrale nendes riikides, kus reklaami ei ole ja ajakirjandus ilmub täielikult riigi kulu ja kirjadega ja kus selle kaudu on vabale mõttevahetusele lõpp tehtud. Muidugi ei tule praeguste kavade tegijail midagi sellist mõttessegi. Ent sellegipoolest oleks vabale sõnale parim, kui ta ei tarvitseks mingite almustega arvestada ja tuleks omaga läbi. Siis on aga vaja kuulutuseturgu.

Ei tohi unustada, et mitte ainult Kooperativa, vaid kogu reklaami, ajakirjanduse ja trükiasjandusega tegelev branzh on tõsiselt häiritud.

KLA

Esimesed ülemaailmsed laskevõistlused suvel

Ülemaailmsetel Eesti Päevadel Torontos eelloleval suvel kogunevad ka eesti laskurid mitmetest maadest ja proovivad jõudu meie rahvusliku suurspordi alal võistlustel, mis toimuvad teisipäeval, 22. juulil algusega kell 9 Seedriorn, Bramptoni ja St. Catherines'i laskeradadel.

Võisteldakse kahel relva alal, väikesekaliibriline vintpüss ja püstol (kal. 22).

Võistlused on jaotatud 9 klassi ja need on järgmised:

1. Väikesekaliibriline vintpüss valikmeeskondadele: Iga asukohamaa võtab osa ühe 6 liikmelise valikmeeskonnaga. Meeskorna tulemuseks loetaks 4 parima laskuri üldsumma. On kaks võistlusala: rahvusvaheline täismatsh (kolmest asendist kokku 120 lasku) ja olümpia täismatsh (60 lasku lamades käelt).

2. Väikesekaliibriline vintpüss valiknaiskondadele: Võistlusalad ja tingimused samad kui valikmeeskondadele.

3. Väikesekaliibriline vintpüss individuaalsuse alusel meestele ja naistele: Võistlusalad ja tingimused samad kui valikmeeskondadele ja -naiskondadele. Sellest võistlusalast saavad osa võtta kõik need laskesportlased, kes ei kuulu valikmeeskondadesse ega -naiskondadesse.

4. Väikesekaliibirline vintpüss poste valikmeeskondadele: Iga asukohamaa võitab osa ühe 6 liikmelise valikmeeskonnaga. Meeskonna tulemuseks loetakse 4 parima laskuri üldsumma. On kaks võistlusala: rahvusvaheline poolmatsh (kolmest asendist kokku 60 lasku) ja olümpia täismatsh (60 lasku lamades käelt).

5. Väikesekaliibirline vintpss tütarlaste valiknaiskondadele: Võistlusalad ja tingimused samad kui poste valikmeeskondadel.

6. Väikesekaliibriline vintpüss individuaalsuse alusel poistele (alla 16 a.): 50 lasku lamades käelt. Sellest alast saavad osa võtta kõik heed poisid, kes ei kuulu poiste valikmeeskonda.

7. Väikesekaliibriline vintpüss individuaalsuse alusel tütarlastele (vanuse piiri ei ole): 30 lasku lamades käelt. Sellest võistlusalast saavad osa võtta kõik need tütarlapsed, kes ei kuulu valiknaiskondadesse.

8. Vabapüstol (kal. 22): 60 lasku. Võstlus sel laskealal toimub individuaalsuse alusel ainult ühes klassis, vanadusele ja soole vaatamata.

9. Standartpüstol (kal. 22): 40 lasku. Võistlus sel laskealal toimub samuti ainult individuaalsuse alusel ühes klassis, vanusele ja soole vaatamata.

Kõikidel alade lantakse parimatele Ülemaailmsete Eesti Päevade kuld-, hõbeja pronksmedalid kusjuures võetakse erialdaena arvesse relva kvaliteet s.t. spordi-, standard- ja vabapüssid tulevad hindamisele eraldi. Samuti tulevad medalid jagamisele asendites eraldi.

A.P.

Ü.E.P. ROOTSI KOMITEE SPORDITOIMKOND.

TULGE KAASA!

Eesti Laskeportlased Rootsi võtavad osa Torontos Ülemaailmsete Eesti Päevade raames toimuvatest Esimestest Eesti Ülemaailmsetest Laskevõistlustest ühe meeste valikmeeskonnaga, ühe poiste valikmeeskonnaga ja ühe tütarlaste valiknaiskonnaga.

Viimase paari aasta jooksul on toimunud intensiivne võljaõppe ja treening meie laskurklubides ja eesti noortele kahes laskespordi laagris, suvises "Naeratuste Laagris", talvelaagris Tranbygge's ja praegu Alfa-Lavali siselaskerajal valiknaiskondadele ja -meeskondadele mitu korda kuus -meeskondadele mitu korda kuus.

Kõik head laskurid ei mahu aga valikmeeskondadesse ega -naiskondadesse. Küll on aga nendel tublidel tüdrukutel ja poistel, kes näitasid häid lasketagajärgi mitmetes laagrites, võimalus kaasa võistelda samadel laskealadel individuaalsuse alusel. Sporditoimkond kutsub üles kõiki Eesti Laskesportlasi, poisse tüdrukuid, naisi ja mehi, kes kuul u valikmeeskondadesse ega -naiskondadesse, endid registreerima individuaalvõistluste aladelw. Vanuse piire ei ole. Eelregistreerimine on vajalik ja seda tuleb teha hiljemalt 15. aprilliks järgneval aadressil: Ants Paas, Nedergårdsvägen 7, 5 tr. 147 00 Tumba. Registreerimisel teatada: n, aadress, sünniaeg ja laskeala, milles soovitakse võistelda individuaalsuse alusel.

Eesti naised ja mehed, tüdrukud ja poisid! Ühinege meie staloolise sportliku suurüritusega ja tulge võistlema eesti elulisema ja aktuaalsema rahvusliku suurspordi — laskespordi mitmekesistel aladel endisesse indiaanlaste suguharupäälikute nõupidamispaika — Torontosse!

Ü.E.P. ROOTSI KOMITEE SPORDITOIMKOND.

VÄLISKOMMENTAAR

KREML ja MILITARISM

Nõukogude poleemiline sulesõda Puna-Hiinaga, mis on tõusude ja mõõnadega kestnud üle kümne aasta, rauges silmapaistvalt president Nixoni külaskäigu ajal Pekingisse. Vene massmeediumid raporteerisid sellest küll ainult lühidalt ja viivitustega, kuid toon oli tavalisest tagasihoidlikum ja vähem sõjakas. Pööre selles tuli külaskäigu viimasel päeval, mil N. Liidu kaitseministeeriumi häälekandja Krasnaja Zvezda alustas uuesti Puna-Hiina ründamist, süüdistades Mao Tse-tungi valitsust militarismis.

Leht pühendas sellele üle poole leheküljе ja artikkel oleks sisuliselt olnud sobivam paar nädalat tagasi, mil Moskva sõnasõda Pekingi vastu näitas järjekordset tõusu. Nüüd tundus Krasnaja Zvezda artikkel rohkem üksiku kabjalöögina sihiga meenutada, nagu oleks Puna-Hiina reetnud "sotsialismi asja".

Nõukogude kaitseministeeriumi häälekandja väidab nimelt, et militarism olevat vööras sotsialismile, kuid valitsevat tegelikult Hiinas. Hiina militarism olevat pealegi oma vormi poolest reaktsionäärset laadi, et hiina ravamasse vaos ja kindlustada Mao Tse-tungi püsimist võimul. Relvastatud jõud olevat mänginud peamist rolli Hiina nn. kultuurrevolutsiooni ajal, kuid seejärel osutunud ohtlikuks Maole enesele.

Sellest kõnelevat selgesti suured puhastused hiina kõrgemas sõjaväelises juhtkonnas möödunud aasta sügisel. Armee püsib edasi oma domineerival poliitsioonil ja hiina majandus peab jatkuvalt rahuldama tema vajadusi, üteldakse Krasnaja Zvezda artiklis. Tervelt üks kolmandik riiklikust eelarvest minevat sõjaväelisteks otstarveteks ja kolm neljandikku sisseveost kapitalistlikest riikidest langevat hiina relvastatud jõudude kätte ,väidab leht.

Niiviisi Hiinat militarismis süüdistades võltsib Krasnaja Zvezda tõsiasju algusest peale juba väitega, et "militarism on vööras sotsialismile". Kuidas lugu tegelikult on, sellest pakub kõige paremat näidet N. Liit ise. Omal ajal unistas Lenin kogu rahva relvastamisest Shveitsi eeskujul, aga rahva vastuolu kommunistliku diktatuurirezhiimiga tõmbas kriipsu sellele kavale.

Stalini käes muutusid N. Liidu relvastatud jõud pärast kurikuulsaid massilisi puhastusi sõjaväe kõrgemas juhtkonnas just teguriks, mis pidi aitama Kremli alamaid vaos hoida ja kindlustama Stalini hirmuvalitsust. Hrushtshov omalt poolt paljastas sotsialismi vahekorda relvastatud jõududega avameelselt 1959 ühel jutuajamisel tshehhoslovakkia parteidelegatsiooniga.

Rusikaga lauale tagudes karjus ta: "Võitlus rahu pärast ei tähenda relvastatud jõudude hooletusse jätmist — see oleks sotsialismi reetmine. Meie ülesandeks on luua säärane jõud, mille ees kogu maailm väriseks. On vaja ainult seda, et ameerklased annaksid meile küllalt aega." See soov läks täide ja Brezhnev võis segamatult jatkata N. Liidu relvastamist, kuigi see tähendas militarismi suurejoonelist kasvamist.

Kui Nõukogude kaitseministeeriumi häälekandja nüüd süüdistab Hiinat militarismis, mis olevat vööras sotsialismile, siis on see puhtakujuline vassimine. Tõsiasjade peapeale pööramine on seda silmapaistvam, et Krasnaja Zvezda artikkel ilmus ainult paar päeva pärast Puna-armee ja -laevastiku loomise 54. aastapäeva pidulikku tähistamist Moskvas ja kõigis liiduvabariigi pealinnades. N. Liidu kaitseminister Gretshko kirjutas sel puhul vene kommunistliku parteilehe Pravda veergudel, et "nõukogude kodanikel pole õigust hetkekski unustada vajadust ka edaspidi jatkata meie relvastatud jõudude tuvevdamist ja nende kõrge valmisoleku suurendamist".

Gretshko hoiatab kaudselt riigikaitsekulude vähendamise eest, kuid mõõnab kohe pärast seda, et "partei ja rahvas on andnud riigikaitsele kõik, mida ta vajab". Armee ja laevastik omavad kõiki moodsaid relvi oma ülesannete täitmiseks, ütleb Gretshko, hoiatades ühtlasi mitmesuguseid jõudusid maailmas, kes plaanitsevat N. Liidu lõhkumist.

Eeskätt on hoiatus sihitud Ühendriikidele, kuid käib muidugi ka NATO kohta. Nendega võrreldes on Hiina jäänud varju, asjaolu, mis arvatavasti põhjustas paar päeva hiljem Krsanaja Zvezda rünnnaku Hiinale kui militarismi väidetavale koldele. Eesmärgiks oli nähtavasti soov juhtida tähelepanu kõrvale N. Liidust enesest kui militarismi tõelisest kehastajast. Lehe väited osutusid aga niivõrd viletsateks, et tõde polnud võimalik moondada.

A.K.

Vaimulik näitus

Stockholmi Kuninglikus Bibliotеegis Humlegårdenis on avatud ärpäeviti kl. 8.45—23, laupäevadel kl. 8.45—18 ja pühapäevadel kl. 10—17. Sissepääs tasuta.

EESTI VAIMULIK KIRJANDUS

Seoses eesti vaimuliku kirjanduse näitusega Stockholmi Kuninglikus Bibliotsegis ilmus peapiiskop Konrad Vaemi sules vihik "Eesti vaimulik kirjandus läbi aegade", misö ieton on näitusevaatajale hädavajalikuks teatmevaruks, andes tausta ajaloolisekt üksikutele väljapanekute liikidele ja kirjastamisoludele. Varustatud vööraste jaoks saksakeelse kokkuvõttega.

MITTEILUNGEN

Rootsi jõudis Balti Selts Saksamaal ajakiri "Mitteilungen aus baltischem Leben" nr. 4. detsembrist 1971. Sisaldab kultuuriuudiseid, bibliograafilisi märkmeid ning kultuurisiksuste juubelite äramärkmisi (eesti poolel prof. E. Kant 70, konsul Aksel Linkhorst 60, Alfred Anderson 70, ja peapiiskop J. O. Lauri 80). Leidub ka artikkel Eesti Keskomitee Saksamaal 20 a. juubeli puhul.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 147:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 53:-
Kuu ..... kr. 15:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1972

Rootsi pooldab täielikult Willy Brandti poliitikat

VARSSAVI — Rootsi valitsus toetab täielikult Lääne-Saksa kantsleri Willy Brandti poliitikat, sõnas välisminister Krister Wickman, kes viibis kolmepäevasel külastusel Poolas. Ta lisas juurde, et Rootsi, Poola ja BRD valitsused on üksmeelsed selles, et kui Bonni lepingud idaga peaksid äparduma, oleksid tagajärjed sidemeteloomisel Euroopas niivõrd tõsised, et kaine mõistus lihtsalt ei saa taolise resultaadiga leppida. Muuhulgas sõnas Wickman, et Rootsi annab Ida-Saksamaale tunnustuse pärast seda, kui DDR on saanud UNO liikmeks. On soovitav, et areng mõlema saksa riigi vahel kujuneb selliseks, et mõlemad pääseksid UNO-sse, sõnas Rootsi välisminister.

VARSSAVI — Pärast Rootsi välisministri külastust väljastati ühine kommünikee. Selles avaldavad mõlemad pooled rahulolu Lääne-Saksa lepingutega, mis on koostatud Poolaga ja N. Liiduga, samuti peetakse positiivseks neljavõimu lepingut Berliini suhtes. Nii Poola kui ka Rootsi leiavad, et Helsingis tuleks kiiremas korras alustada multilateraalseid kõnelusi, mis oleksid niiöelda ettevalmistuseks Euroopa julgeolekukonverentsile. Erilist tähelepanu osutati ka miljööprobleemidele Läänemere sektoris. Toonitati, et kõik selle mere ääres asuvad riigid peaksid osa võtma pingutusist kaitsta Läänemere vett saastamise eest. Lõpuks esitas välisminister Wickman ametliku külalkutse Poola valitsusjuhile ja välisministrile.

BONN — Lääne-Saksa valitsus on otsustanud pöörduda rahvusvahelise kohtu poole Haagis palvega uurida, kas Islandil on õigus laiendada oma merepiiri seniselt 12 meremiililt 50-le. Muudatus toimuks sügisel. Bonn märgib, et piiride muutmine tähendaks tunduvat kahju saksa kaluritele, kes kaotaksid kuni 60 protsenti oma aastasaagist. Koguväärtus oleks ca 150 miljonit krooni. Haagi rahvusvahelise kohtu abi Islandi uute merepiiride asjas otsib ka Inglismaa.

MOSKVA — Grupp Kiievi juute süüdistab linna sünagoogi juhtkonda koostöötamises politseiga, muuhulgas siis, kui arreteeriti 11 juuti, kes kolm laupäeva järjest olid kogunenud pühakoja ette. 14 Kiievi juudi poolt allakirjutatud ja Moskva levitatavas ringkirjas märgitakse, et sünagoogi juhtkond ei luba sissepääsu noorematele ettekäändega, et "tempel pole noortele". Peale selle olevat vanemad juute sunnitud alla kirjutama

UUDISEID... LÜHIDALT

Iisraelivastastele apellidele ähvardusel, et kui seda ei tehta, on sünagoogi uksed neile suletud. Märgitakse, et kui ühel mälestusjumalateenistusel meenutati natside massmõrva Babi Jaris, olevat sünagoogi juhtkond koostöös KGB agentidega eemaldanud pärgadelt jiidishikeelseid linte. Toonitatakse ka seda, et mitmetel sünagoogi ees vangistatud juutidel lõigati Kiievi vanglas sunniviiselt habemed maha. Neile mõisteti 15-päevane vanglakaristus huligaanitsemise eest.

HELSINGI — Helsingis suri möödunud kolmapäeval, oma 55-ndal sünnipäeval soome endine välisminister Väinö Leskinen.

PARIIS — Hispaanial on kavas osta prantslastelt 21 atakklennukit tüübist Mirage F-1, mis on uuendatud versioon endistest tüüpidest ja võimeline arendama 2330 km/tunnis. Juba lähemal ajal on oodata ostulepingule allakirjutamist, kusjuures lennukite koguväärtus on 1,2 miljardit krooni. Edaspidi on hispaanlastel kavas osta veel 18 samatüübilist lennukit. Hispaania on esimene välisriik peale Lõuna-Aafrika, kellele võimaldatakse uue lennuki ostu.

TAIBEI — Hoolimata president Nixoni lubadusest "hoida oma kaitsvat kätt Taivani kohal", on Taivani valitsus mures tuleviku pärast. Kõige rohkem kardetakse, et USA ühe või kahe aasta pärast ütleb üles 1954 sõlmitud kaitselepingu, mis jätaks saareriigi enamvähem ilma sõjalise toetuseta relvasaadetiste suhtes. Murettekitavaks faktoriks on ka see, et Taivani 12,5 miljonit päriselanikku suhtuvad mandrilt põgenenud 2,5 miljonisse hiinlasesse suhteliselt vaenulikult. Eriti sellepärast, et riigiaparatuuris on põgenik-hiinlased juhtivatel kohtadel. Paljud taivanlased on seetõttu avaldanud arvamist, et ainus võimalus üleelamiseks iseseisva riigina oleks see, kui valitsus jätaks oma nõuded Mandri-Hiina suhtes ja rohkem arendaks välja Taivani. Ent sellise lahenduse vastu on kategooriliselt nii Tshiang Kai-shek, Chou En-lai kui ka Nixon.

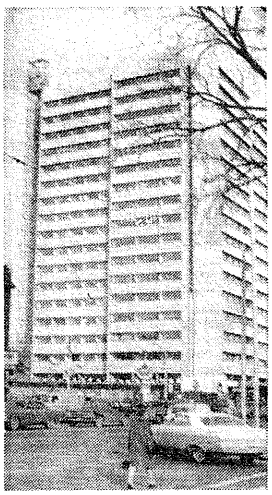

Tartu Kolledzh, Torontos kus toimub eesti arstide päev Eesti Päevade ajal.

Arstide Päev E. Päevadel

TORONTO (EPL) — Ontario Eesti Arstide Koondis (mille liikmeteks on eesti arstid, hambaarstid ja meditsiiniüliõpilased) otsustas Ülemaailmsete Eesti Päevade ajal pidada ka Eesti Arstide Päeva, mis toimub 11. juulil Tartu-kolledzhi ruumides Torontos.

Päevakorras on teaduslikud ettekanded arstidelt H. Meindokilt, H.E. Meemalt ja Jaan Roosilt, aruanded teiste maade esindajailt, omavaheline seltskondlik tutvusmisloeng. Toronto ülikooli haiglate ja laboratooriumide külastamine.

Ametlik osa algab kell 9 hommikul ja kestab kuni kella 2 p.l., kusjuures osa võivad võtta kõik eesti arstid, hambaarstid ja arstiteaduse üliõpilased. Et oleks võimalik ettevalmistustega õigeaegselt alata, palutakse võimalikult peatselt end registreerida järgmisel aadressil:

Ontario Eesti Arstide Koondis
c/o dr. Priit Paas
2378 Queen St. E. Apt. 3
Toronto 260, Ont. Canada

Peapiiskop peab palvuse E. Päevadel

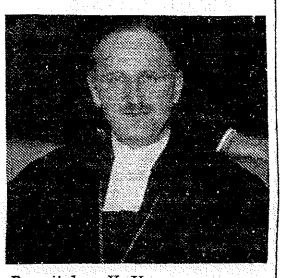

Peapiiskop K. Veem

TORONTO (EPL) — Ülemaailmsete Eesti Päevade avapalvuse peab, nagu nüüd on kokku lepitud, Eesti Evangeeliumi Luteriusu kiriku peapiiskop Konrad Veem, kes kohale saabub Stockholmist.

Umbes pooltuhat rahvatantsijat "koob" oma esinemisega Ülemaailmsele Eesti Päevade Valguspeol rahvuslikest mustritest ja ornamentidest inspireeritud "Ilukanga". See on kiiretempoline ja pidevalt jooksev kava, kus iga rahvatantsija on pisikene osa suurets mustrist. Eeltööd käivad kõikjal täies hoos.

Nagu äsja rahvatantsijate üldjuhi Toomas Metsala saatesõnaga laiali saadetud ringkirjast nähtub, on huvi rahvatantsuesinemiseks ja Eesti Päevadest osavõtuks veelgi suurem kui oodata juleti. Loodeti, et rahvatantsijaid tuleb kokku 400, eelregistreerimine aga näitab, et võibolla tuleb ligi 500.

Kaugematest külalistest on oodata "Kassari" rühma Rootsist umbes 20 tantsijaga Udo Tohveri juhatusel, samuti mõned tantsupaarid Göteborgist. Esmakordselt on siin võimalus näha eestlasi teiselt poolt maakera — Austraaliast, Sydneys, kus tuleb 20 liikmeline "Virmaliste" rühm Kaie Sumbaku juhatusel. Ka Inglismaa, Londoni, Rahvatantsurühm on Eesti Päevadest osavõtuks huvi avaldanud.

Kuidas likvideeriti patrioote Ungaris

Dr. Laszlo Ungvary viibi s kaheksa aastat Ungari vanglates. 1971 õnnestus tal pääsemine Lääne-Saksamaale, kuhu ta töi kaasa ka ülevaate 1956 toimunud mässust osavõtnute likvideerimise kohta. Ülevaade avaldati Münchenis ilmuvas ungarikeelses ajakirjas Nemzetör. Ungvary kinnitab, et kohe pärast ülestõusu mahasurumist loodi sõja- ja välikohtud, mis tegutsesid salaja, ilma avalikkust informeerimata.

Kohtumõistmise protseduur toimus peamiselt nime küsimises ja otsuse kuulutamises. Tavaline karistus oli surmanuhtlus või eluaegne sunnitöö. Vanglakaristust 10—12 aastat määrati ainult neile, kes olid alla 16 eluaasta. Ent sedagi mitte alati, kuna paljude noorte osas langetati surmaotsuseid, mis täideti siis, kui süüdistatu sai 16-aastaseks.

Mässust osavõtnute arreteerimiseks kasutati kõikvõimalikke kavalusi. Näiteks kutsuti kõik Budapesti töölislinnaosa Ujpesti töötajad 1956 jõulude eel linnaosa raekotta läbirääkimistele Kadariga, vastavalt Budapestis tegutseva KGB-osakonna korraldusele. Kui alustati koosoleku rakendamist, piirasid vene tankid raekoja ümber ja kõik tagaotsitavad arreteeriti.

Ujpesti raekojas arreteerituid hoiti ilma kohtuotsuseta vanglates kinni kaks aastat. Alles siis korraldati protsess nende süüdimõistmiseks. Kohtusaali toodi vangid, arvult 31, kinnitatuna ühe pika ahela külge.

Tegelik otsus kuulutati välja alles 6 kuud hiljem, ühel pühapäeval. Kümnele isikule määrati surmanuhtlus, kõik teised saadeti eluaegsele sunitööle. Enne hukkamist sooritas üks vangidest enesetapu katse enerohu abil. Ta kanti meelemärkuseta olekus võlla alla, äratati seal ja poodi siis üles.

Need, kes võlla alla viimisel vastu hakkasid, löödi valvurite poolt raudkeppidega uimaseks ning poodi siis meelemärkuseta olukorras.

Budapestis kasutati ülestõusust osavõtnute piinamiseks ja hukkamiseks viit vanglat. Autor esitab nende loetelu tänavate järgi. Samas toorelt koheldi vange ka Ungari idaosas asuvas Miskolcis, kus neid salapolitsei töötajate poolt enamikus peksti invalidideks.

Miskolcis teostas salateenistus kohtumõistmist omal käel. Selles osas on teada kaheksa surmaotsust. Pärast välikohtute likvideerimist toimus Budapestis kohtumõistmine Marko ja György-Dozca tänavate kohtuhoonetes.

Hukkamised teostati tavaliselt mõni tund pärast otsuse kuulutamist. See nõue esitati Moskva poolt. Kõige raskemad otsused langetati Jutadombi rajoonis Budapestis, kus vähesed vangid pääsesid eluga. Enamik protsesse olid salajased ja kaebealused toodi kohtusse rühmadena. Igasse rühma kuulus 8—10 isikut.

Jutadombis hukati peale tööliste ka umbes sada ungari ohvitseri ja allohvitseri. Viimased kolm surmaotsust langetati veel 1962 kevadel — alles siis lakkas partei oma kättemaksuprotsessidega.

Budapesti koondusvanglas Gyüjtö Foghaz hukati 16. juunil 1958 ka Imre Nagy ja tema kaaslased. Enne neid, samal hommikul hukati samas mitukümmand töölist.

Märtsis 1963 väljastati amnestia ülestõusust osavõtnute vabastamiseks vanglatest. See oli aga puhtal kujul propaganda ja niiöelda "paberiprodukt". Amnestia pidi kehtima kõikide kohta, väljaarvatud otsesed mõrvarid. Et aga tulistamist punaarmeelaste pihta loeti ka mõrvaks, siis vabanesid vähesed. Näiteks vabastati ühe vangla 900-st poliitvangist kõigest 80.

See omakorda põhjustas vangla rahutusi, mille mahasurumiseks armee vallutas kogu vangla. Kokku vabastati Ungaris amnestia korra umbes 800 poliitvangi. Paljud eluaegsele sunnitööle mõistetud saadeti N Liitu, kus nad enamuses on kadunuks jäänud.

E. Teemant 50-aastane

18. märtsil täitub Erik Teemantil 50.a. Ta töötas pikemat aega Posti peavalitsuses kavastamisprojektidega. On praegu büroojuhatajaks Koolide Peavalitsuse plaanimiseosakonnas.

Tuntud skaudi ja noortetegelane. Oli aktiivne ka Vabadusmeelsete Föderalistide rühmas. Juubilari nimi figureeris mõned päevad tagasi silmapaistval kohal Expressenis seoses vana riigikalendri reformiga.

TV reedel

TV 1

16.45 Tristan da Cunha. Färg. **17.20** Kurirflygarna — svensk historia från andra världskriget. **18.00** TV-nytt, vädret. **18.05** Med segel över stora vatten. Färg. **18.30** Halvsju. Färg. **19.30** TV-nytt, vädret. **20.00** Presskonferens. Färg **20.30** Naturreportage från Island. Färg. **21.00** Gigi — ett lättfärdigt stycke. Färg. Amerikansk filmmusical från 1958 med Leslie Caron och Maurice Chevalier. **22.10** TV-nytt, vädret. **22.15—22.55** Gigi — ett lättfärdigt stycke, forts. Färg.

TV 2

18.30 Mockasinen — en skola för Rolf. Färg. **18.55** Vädret. **18.55—19.00** Regionala nyheter. **19.00** TV-nytt. **19.10** Rapport. **19.30** Pippi Långstrump på de sju haven. Del 1. Färg. Svensk långfilm i tre delar. **20.00** Våra faboriter. Färg. **20.45** För och emot: Gifter i naturen. **21.25** TV-nytt. **21.30** Kvällsöppet. Färg.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Ville Topsi kunstinäitus

Eesti Kultuuri Koondise korraldusel toimub laupäeval 18. märtsil kell 13.30 Eesti Majas Wallingat. 32-I VILLE TOPSI kunstinäituse avamine. Näitus jääb avatuks kuni 31.3.72, esmaspäevast reedeni kell 12-17, laupäeval ja pühapäeval kell 14-18.

METSAKODU

Kalastusvõistlus

Iga-aastane kalastusvõistlus leiab aset pühapäeval, 19. märtsil kl. 10—13. Võitja saab auhinnaks hõbeahvena. Samaaegselt võimalus spordiks ja jalutamiseks. Soe eine. Metsakodu kalastusring kutsub kõiki kaasmaalasi toredale üritusele.

Kardinal ei ole rahul Vatikaniga

ROOMA — Kardinal Joseyf Slipyi, kes on elanud nii Kremli kui Vatikani "varjus", mainis ühel juttuajamisel ajakirjanikele, et tema isiklikult on palju rohkem kannatanud Vatikani "niinimetatud vabaduse all" kui N. Liidu vanglas.

Kardinal sai 80-aastaseks eelmisel nädalal ja temal ei ole enam hääleõigust kardinalide koleegiumis, kuna paavst kehtestas 14 kuud tagasi uue seaduse, mille põhjal kõik kardinalid peavad 80-aastaselt erru minema. Kardinal Slipyi on Ukraina katoliikliku kiriku juht paguluses ja ta ütleb, et Vatikan on tema kirikult röövinud viimase vabaduse ja et Ukraina katoliiklaste hääl vaibub koos tema häälega.

Tartus avati Karin Lutsu kunstinäitus

Tartu Kunstimuuseumis avati 3. märtsil praegu Stockholmis elueneva Karin Lutsu teoste näitus, nagu selgub Sirp ja Vasarast.

Nagu kuuldub, on tegemist Karin Lutsu kodumaa-perioodi loomingu väljapanemisega, millist seal arvukalt leidub. Viimasel ajal on selliseid näitusi korraldatud ka teistest läänes viibivatest eesti kunstnikest. Nii on välja pandud olnud Ed. Ole, Ernst Jõesaare, E. Haameri, H. Talviku j.t. looming, kelledest kaks viimast ise kohal käisid.

Muusikalisküüriline õhtu E. Majas

Eesti Kultuuri Koondise poolt korrraldataval muusikalisküürilisel õhtul Eesti Majas reedel 17. märtsil kell 18.00 on kuuljatel võimalus näidata oma muusikatundmist Harry Kiiski poolt helilindi abil esitatava muusika äraarvamises.

Harri Kiiski ja Arvo Mägi ettekannete ühiseks teemaks on rändmotiivides esinemine (muusikas ja luules). Sissepääs 7 krooni. Soovijad võivad saada iseteenimise korras kohvi. Muusika- ja luulearmastajad teretulnud!

ARTUR ADSON:
See, mida oleks veel vaja ülemaailmsetel E. Päevadel

Eesti Päevade ümber Torontos, mis teatavasti toimuvad suurejooneliselt, on ilmunud kaunis rohkesti kirjutusi — üldises mõttes, kuid üksikasjades vajame mõningaid selgitusi. Kuna need päevad on mõteldud paraadpäevadeks nii meile enestele kui asukohamaale näitamiseks, mida meil kultuuri poolest olemas on, siis saagu see paraad ka täielikum ja uhkem.

Laulu, muusika, rahvatantsu ja teatri osas on juba mõndagi kavandatud ja hoogsad ettevalmistused käimas. Ka kunstinäitus korraldatakse, aga see pole veel kõik. Kui Torontos suur rongikäik toime pannakse, siis hoolitsegem ka selle eest, et need võõrad, kelle tähelepanu endile tahame tõmmata väliste vahenditega, saaksid meie saavutusi näha ka lähemalt, vastavais näituse ruumides.

Et pererahval meie vastu huvi on, näitab seegi, et Toronto provintsiaalvalitsus eestlastele sel puhul banketi korraldab.

Nüüd on siia jõudnud Eesti Päevade programm-vihik kõigi jumalateenistuste, aktuste, olengute, võistluste, esinemiste, pidustuste ja isegi saunaskäimise kohta, tervenisti kaheksa päeva piirides. Nii ulatuslikku programmi pole eestlaste kokkutulekutel veel olnud! Mida seal siis tehakse ja näidatakse?

Kõige suurem tähelepanu on programmvihu järele suunatud kehakultuurile ja spordile, kusjuures sisse on võetud ka (esmakordselt eestlaste suurpäevadel) male ja isegi "härrassport" golf. Tervenisti 20-nel korral või kohal võib publik jälgida võistlusi ja esinemisi mainitud aladel. Kunstinäitusi on ainult üks ja kirjandusele on ka üksainus "vestlusfoorum" eraldatud, selle vastu toimub "noortaidurite kontsertsarja" neljal päeval.

Solistide kontserte aga ainult üks. Kas ei oleks võinud ka esinejate nimesid ära tuua (lähem informatsioon on alati vajalik ja asjale kasulik)? Teatriõhtuid on ette nähtud kuus (sekka arvatud ka Rootsist kohale sõitva Pinna-Stuudio esinemine), siia juure peaks arvama ka kaks valguspeo proovi (avalikku) ja valguspeo enda kui vaatemängu ja seega teatri valda kuuluva.

Selle kõrval aga ei ole kavandatud ei ühtegi kirjanduse näitust! Ei ole kontakti võetud ei kirjastajate ega kirjanike organisatsioonidega, et neiltki saada impulsse või teatavat toetust. Pagulasaja jooksul on peale kasvanud uus generatsioon, kes ei ole näinudki suurt osa meie kirjanduse tooteid; ka need, kes viibisid Saksamaal ja kes välja rändasid Austraaliasse ja Inglismaale, ei ole näinud meie raamatuid paguluse algperioodist. Näitusel nad vähemalt näeksid neid ja omandaksid ehk huvigi neid omandada — Jutt on siinjuures peaasjalikult neist, kes väljastpoolt E. Päevadele Kanadasse sõidavad.

Ja võõrastele on meil, mida näidata: kaks väljaannet Kalevipoega, E. Kooperatiivi suured Eesti-ainelised piltidega Kalevipoega, E. Kooperatiivi suured Eesti-ainelised piltidega ehitud väljaanded, Vaba Eesti kirjastuse Jaan Oksa teoste luksusväljaanne ja imponeeriv arv eesti kirjanduse väärtteoste ja ajalooliste raamatute väga maitsekad väljaanded.

Ja kui tahame vaatajat massiga lüüa, siis terved riiulid Orto ja Kooperatiivi kuuraamatuid. Selle kõrval teosed meie kirjanike tõlkimisest võõrkeeltesse, mis ka võõrastele peaks imponeerima. Siia juure pagulasteadlaste teosed võõrkeeltes, nende hulgas prof. Vööbuse raamat ise äratab tähelepanu, olles meile vaidlematuks plussiks.

Ei ole siin loeteldud kõik teosed, mis heidavad meile võõraste ees head valgust ja mis moodustavad meie kultuurivaramu tähendust. Nii et väärt olnuks see küll võõrastele näitamiseks ja omale vaimse kasu saamise võimaluste pakkumiseks.

See ei ole aga veel kõik, mida võiksime näidata ja ise ka näha. Nimelt kunstinäituse ühe haruna peaksime välja panema fotod meie arhitektide saavutusist ja läbilöömisest pererahvaste juures. Oleks meile enestelegi huvitav näha, mis sel alal paguluses on loodud.

Seal on arhitekt dr. E. Pütsep: temale usaldati terve uue linna ehitamine Põhja-Aafrikas. Esmakordne juhtum meie ajaloos ja harukordne üldse. Varem oli teada, et arhitekt Saarinen kavandas Austraalia uue pealinna Canberra. See oli soomlastele põhjendatud uhkuseks. Omajagu uhkust võiksime meiegi nüüd tunda analoogilisest, kuigi väiksemais mõõtudes.

Edasi: esimesi auhindu on võistlustel saanud arh. Uluots. Ja mõni teinegi. Ükski meie ajakirjadest ei ole sellest fotosid ilmutanud. Nüüd oleks kord aeg ka seda puudust täita. Ja veel enam: meie arhitektid on nende juhatatud ehituste juures kasutanud meie kunstnike loomingut ehituste siseruumide ehtimiseks.

Selliseid tellimusi on ka olnud otseselt kunstnikelt, nii töötas Ystadis kunstnik. A. Vihalemm terve aasta uue vanade kodu suurte maalingutega ehtimise kallal. Ka E. Köksist oli kuulda imposantsete tellmiste täitmisest. Aga kes meist seesuguseid töid näinud on? Küünlad on jäetud vaka alla.

Veel ei ole hilja, veel on neli kuud aega kuni Eesti Päevade alguseni. Meie ei korralda mitte iga aasta nii laiaulatuslikke globaalseid kohtumisi. Sisustagem siis praegune kõigiti soliidselt.

A. Adson

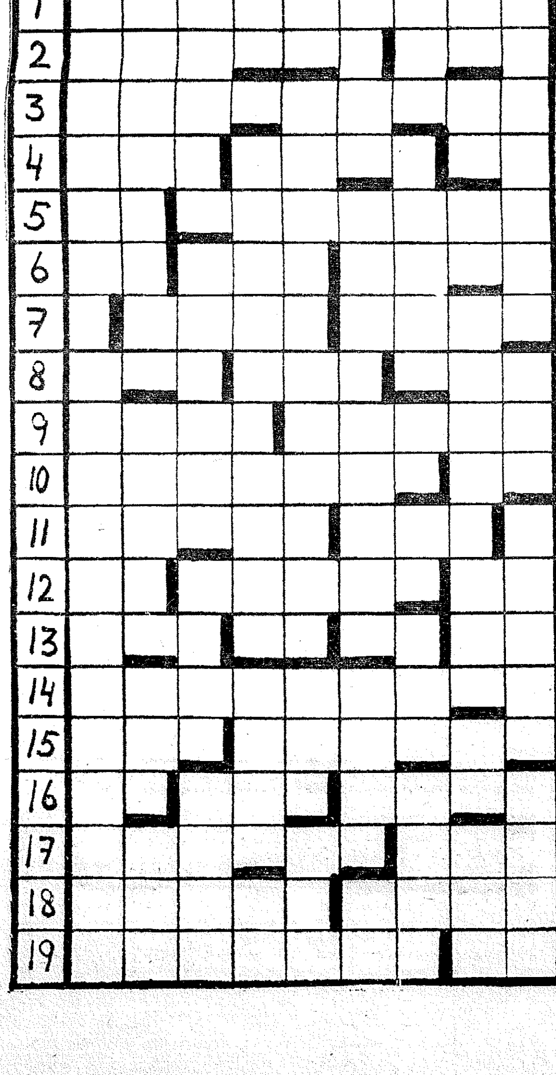

RAAMATURIIUL

TORONTO EESTI MEESKOOR 1950—1970

Toronto Eesti Meeskoori 20. aastapäeva tähistamiseks nüüd ilmunud album-koguteos "Toronto Eesti Meeskoor 1950—1970" on selletaolises literatuuris vaidlematult üks kõige silmapaistvam väljaanne paguluses, kuna selle sisu ei piirdu kaugeltki mitte ainult meeskoor. kahekümneaastase mitmekülgse töö ja tegevuse vaatlusega sõnas ja pildis. K. Eerme poolt toimetatud album-koguteos haarab enam kui sajal leheküljel oma kaante vahele peale TEM-i töö ja tegevuse vaatluse terve rea mitmesuguseid kultuurialalisi kirjutisi, endastki mõista ennekõike muusikasse ja koorilaulusse puutuvaid kirjutisi. Trükitehniliselt hinnatava kordaminekuga koostatud teos, milles sadakond offsett-trükis fotot, on oma laiahaardeliste teemade käsitlusega otsekui Kanada Eestlaste Ajaloo eeltrükk muusikalises sektoris, pakkudes seega huvi ja tähelepanu ka neile lugejail kes otsesemalt või kaudsemalt muusikaga ei tegele.

"Toronto Eesti Meeskoor 1950—1970" veergudel on avaldatud ligemale 03 erikirjutist kokku 24-alt autorilt, peale selle koori tegev- ja toetajate liikmete nimekirjad. Albumi-koguteose sisu võiks jagada nelja eriossa, ja nimelt: kirjutised, mis otseselt käsitlevad Toronto Eesti Meeskoori eilset ja tänast päeva, teiseks mitmesugused mälestuslikud kirjutised, mis lähemalt või kaudselt TEM-iga seotud ja pühenduslikud, tähtpäevaga ühenduses olevad kirjutised, kolmandaks koorijuhi R. Toi töö ja tegevusega seotud kirjutised, kuna R. Toi on lahutamatult seotud kogu TEM-i tegevusega selles ajast alates, mil koori esimene juht A. Kiilaspea oma taktikepi üle andis Montrealist Torontosse tulnud tulihingelisele Toile. Albumi-koguteose viimane osa on pühendatud üldteemadele muusikaelus, nagu seda on TEM-i auliikme J. Aaviku kirjutis "Koorilaul rahvusliku enesetunde tegurina," R. Toi kirjutis "Dirigeerimisest", kadunud Otmar Pello eriti tähelepanuväärne artikkel teemal "Muusikast luteriusu kirikus" ja Heinz Riivaldi arutlev kirjutis pealkirja all "Koori kontserdi solisti repertuaarist" ning naiselikult õrn, kuid samaaegselt asjalik Asta Waldmann-Ballstadt kirjutis "Saatjana klaveril"

Albumi-koguteose kandvamaks osaks on K. Eerme enam kui kahekümnele leheküljele ulatuv ülevaade juubilari sünnist kuni 20-aastaseks saamiseni.

Uus õppejõud HELSINGIS

HELSINGI (VES) — Helsingi Ülikoolis on uue professorina tööle asunud Aimo Turunen. Tema erialaks on läänemere-soome keeled: soome, karjala, vepsa, vadja, eesti ja liivi.

Oma avaloengus ta märkis, et kõigi nende ühist põhikeelt, ürgsoomet kõneldi veel meie ajaarvamise alguses praeguses Eestis. Vadja ja liivi keeled on täiesti kadumas.

Helen Tobias USA-raadios

NEW YORK (VES) — USA muusikapidustuste sarjas esitati New Yorgi linna WNYC-FM raadiosaatjas Mu Phi Epsilon Sorority kontsert National Arts Club'is, millel esitati esmakordselt Helen Tobias-Duesbergi äsjavalminud sonaat C-majoris tshellole ja klaverile.

Saatejaama juhtaja dr. Nieman andis lühiülevaate eesti helilooja eluloost, rõhutades, et ta on oma hariduse saanud E.V. Tallinna Konservatoorilmis oreli ja kompositsiooni alal ja hiljem õppinud kompositsiooni veel Berliini muusikaülikoolis Herman Grabneri juures ja täiendanud end ka USA-s. Sonaadi esitas tshellist Frances Mitchel, keda klaveril saatis helilooja tütar Maaja Duesberg.

KOITJÄRVE NOORTELE Scoutkåren TALLINN:s Fastighetsstiftelse GÖTEBORG POSTGIRO 528427

Eesti Päevalehe ristsõna nr. 12

Paremale: 1-A pühitsetakse 24/2 2-A tuntud rootsi moodne ooper 2-G poeg (ingl.k.) 3-A liigsed koormad 4-A kääbusrahva liige Aafrikas 4-D on õhk kõrbes 4-H artikkel Itaalias 5-A lüh. akadeemiline tiitel 5-C kapitalist elatuv isik 6-A kaksikvokaal 6-C nahahaigus (ühe i-ga) 6-F juustulinn Hollandis 7-B vastsem 7-F tühi jutt 8-A kolm järgnevat tähte tähestikus 8-D üks elementidest (om. kääne) 8-G sadama kinnitatud kaljusein 9-A tulist säru tegema 9-E O. Lutsu peategelane mitmes raamatus 10-A õhumull suus 10-H jõgi Lätimaal 11-A magas, tukkus 11-F õli (ingl.k.) 11-I esimene täht tähestikus 12-A sama, mis 4-H paremale 12-C Hispaania klassikaline, usulistel teemadel luuletaja 1527-1591 (esimese nime esimene täht ja perekonnanimi) 12-H iriidium 13-A sama, mis 8-G paremale 13-D fotograafia leiutaja initsiaalid 13-F germaanium 13-H nõnda 14-A täishäälikute kordus lühikestes silpides 15;A tänav (lad.k.) 15-D urisema, nurru lööma 16-A agroon 16-C end. kaug-korrespondentsi instituut Rootsis 16-F Prantsuse kirjanik (1869-1951) 17-A väledasti jooksma 17-G kevadkuu 18-A omama 18-F maakond Inglismaal 19-A punkt taevavõlvil, kust meteoorid näivad lähtuvat 19-H diftong.

Alla: 1-A Vabadussõja kangelaste aunimetus B-1 ühesilbiline eeltakt värsimõõdus C-1 autod (rootsi k.) D-1 kaksikvokaal E-1 kaksikkonsonant F-1 linn Rumeenias G-1 on (saksa k.) H-1 poksispordi tehniline, oskussõna I-1 innaaega pidama E-3 sümboolne tasu (mitm.) H-3 kaksikvokaal D-4 teatud liiki lõng G-4 pantsuse sunnitööline, kellest sai Pariisi politseiülem (j=i) F-5 idealistliku väärõpetuse pooldaja H-5 vanuse C-6 koera pojad H-7 sõjasündmusi kujutav kunstnik I-8 perekonnapea B-9 küla Keila lähedal G-9 kuulus Hollandi helilooja 1532-1594 (initsiaalid) G-11 indium I-11 suvituslinn Shveitsis C-12 see, mis juurde pandud (mitm) G-13 ennäe B-14 ingliskeelne tiitel D-14 onu naljatledes E-14 löögiriist F-14 kartlikku H-15 1500 G-16 seda tehakse harva I-16 naisolevus (os. kääne) B-17 tera E-17 planeet H-17 naise nimi D-18 noot.

Lahendus 11:

Paremale: A-1 Pau A-4 Olav A-8 apaatsed B-1 rannik B-7 avaar B-12 NK B-14 ka C-1 olnu C-5 tsaar C-10 Speer D-2 oa D-4 neet D-8 lab. D-11 Osram E-1 aega E-5 RS E-7 eine E-11 Vilna F-1 ner F-4 Ias F-7 aken F-11 eka F-14 IV G-1 en G-3 ena G-6 uk G-8 smalt G-13 isa H-1 en H-3 Gela H-7 Noa H-10 Rein H-14 er I-1 roos I-5 kannte I-11 eiie J-1 is J-3 Ria J-6 Rives J-11 and J-14 ru K-1 maara K-6 elamus K-12 Erik L-1 ID L-3 lullu L-8 Iasi L-12 ahma M-a nagin M-6 usk M-9 ots M-12 ICA N-1 ehe N-4 sekti N-9 kassa N-14 EV O-1 vaik O-5 raum O-9 knaep O-13 vau P-1 eit P-4 Lie P-7 sein P-11 tõend R-1 rb R-3 kiiver R-10 aula R-14 is S-1 mu S-3 ea S-5 VA S-7 du S-9 aulik S-14 mu T-1 Uustalo T-8 USA T-10 ees T-13 sel U-1 transistor U-11 kai U-14 da.

Alla: 1-A profaneerimine 2-A Aaloe 3-A Unna 4-A onunaine 5-A litera 6-A aksessuaar 7-A vaateaknailustused 8-A avalik 9-A parenama 10-A aas 11-A ar 12-A tn 13-A sker 14-A ekraniseerima 15-A daam 11-C Povel 12-C esik 10-D Benares 3-E Gregor 13-E lai 15-E avar 2-F Enno 5-G alkaalne 8-G son 12-G tiine 11-H erasissetulek 13-H ni 4-I sir 9-I tema 15-I auk 2-J sada 8-J vaik 13-J DR H C 3-K alge 6-K elu 10-K US 4-L iusk 12-L ais 15-L arvud 9-M OK 10-M tann 2-N hai 6-N kae 8-N ime 13-N ave 14-N ea 1-O vermut 3-O it 5-O riivas 9-O kisa 12-O põli 4-P Lia 14-P nimed 2-R buur 3-R kesa 6-R val 8-R ruut 10-R Auer 13-R Aksi 15-R sula 4-T tn 7-T os 9-T so 12-T sa.

KULTUURILOOMING

Kultuuriloomingu all mötleme teadust, kunsti ja kirjandust. Kunsti all ei saa möista ainult kujutavat kunsti, vaid sinna kuuluvad ka tants, muusika, tarbekunst ja arhitektuur. Need kultuurialad on internatsionaalsed, vaatamata keelte barjäärile. Aga kultuurialad nagu kirjandus, teadus, vokaal- ja koorimuusika, näitekunst, mille tölgitsemiseks vajame oma emakeelt, on vöörsil väga piiratud vöimaluste ees vastandina eelmistele. (Eelmised on vöistlusvöimelised ka vöörsil, mida oleme kogenenud meie kujutavast kunstist ja helikunstist.)

Meie eesti vaimulooming saab oma rahvast esindada ainult siis, kui selle looja ise ennast tunneb oma rahvusgrupi liikmena. Kultuuriline vöitlus oma rahvusgrupi iseolemise öiguse nöudmisel moodustab osa meie välisvöitlusest, ning loob eeldusi, mis ühendavad meie rahvast.

Sellepärast oleneb eesti kirjanduse eesti laulu ja eesti näidendi püsimine ainult eesti keelt köneleva rahvusgrupi olemasolust ja säilimisest. Eesti koorilaul ja näidend nöuavad oma püsimiseks tahet ja toetust laialt publikult. Eestikeelne raamat oma püsimiseks nöuab autoreid — loojaid kuid ka köige enam nende lugejaid. Sellega on meie kultuurilooming söltuv meie rahvusgrupi olemasolust, kuid on ühtlasi meie kultuuri omapära määravaks edasikandjaks.

Kultuuritöö ja vaimuloomingu edendamiseks ja ergutamiseks on Välis-Eestis loodud mitmeid auhindu ja stipendiume. Rootsis on Esinduse Kultuuriauhind, Kultuurikoondise Kultuurifond, Peapiiskop Köpu Kapital ja Henno Jänese Mälestusfond jaganud hüvitusi paljudele kultuuriloomingu viljelejaile. See on tänuväärt töö, mis teoks saanud Rootsi eestlaskonna, organisatsioonide ja kultuurimetseenide panustest. See rahvusliku kultuuritöö ergutamine vöi eriti körget taset osutanud saavutuste esile töstmine julgustab meie vaimseid loojaid ja peamiselt noori julgemalt tööle, vastu uutele vöitudele vaba eesti mötte ja vaimu törvikuga käes.

Eesti kultuuriloomingu toetamine paguluses peaks olema mötteks, mis meid eestlasi köikidest grupeeringuist ühendab. Sest muidu vöib juhtuda nii, et kui üksteisega käratsedes kord ära väsime ja magama jääme ning kui siis jälle ärkame — ei olegi enam eestlasi!

E.P.

N. Y. Eesti Maja päästeaktsioon

NEW YORK (VES) — Et päästa majanduslikesse raskustesse sattunud New Yorgi Eesti Maja, on teostatud päästeaktsioon, mis on leidnud elavat vastukaja.

Kui E.V. aastapäevaks seati sihiks 10.0000 dollari kokku saamine, siis oli lekumisi peaaegu poole rohkem (ümmarguselt 20.000 dollarit, s.o. R. Kr. 96.000).

Mineviku varamust:

TÕNNI-KULTUS EESTIS

Eesti rahvakalendri traditsioones säilib väga vanu — ja kahtlemata ka eelkristlikust ajastust pärinevaid — tavasid. On loomulik, et sajandite vältel need tavad muutusid. Suurima muutuse pöhjustas siiski kristliku kalendri segunemine rahvakalendriga. Kuid seegi protsess kestis mitusada aastat.

Eriti tähelepandavalt intensiivistus ristiusu ja rahvausunud segunemine XVI ja XVII sajandi vahetusel. Enneköike juurdusid meie rahvatraditsioonis kirikualandrist pärinevad tähtpäevade nimed. Rahvakalendri peamiseks sisuks aga jäid endiselt tähelepanekud pöllutööde seosest looduse perioodilise muutumisega.

Et muistsed pühad vöisid liikuda teatava ajavahemiku piirides, söltuvalt mitmesuguseist tegureist (muuseas ka kuu faasidest), siis sellest söltubki, et kritslikus kalendris kohtame samasisulisi kombeid mitme tähtpäevaga ühendatuses.

Ühe omapärasema tähtpäevana meie vanemas ühises kiriku- ja rahvakalendris esines tönispäev (17. jaanuaril), mis märkis talve poolitamist ning vöimaldas suveilmade ennustamise südatalve järgi. Arvatakse, et muiste see päev oli pühendatud koduhaldjas Tönnile, kes oli koduloomade — ja eriti sigade — kaitsja.

Tönni (ka Tönis, Tennüs, Tinnüs) kultuse kohta leiame üksikuid teateid juba XV sajandi kirjanduslikest allikaist. Ulatuslikumalt uuris Tönni kultust prof. M.J. Eisen (1857—1934), hiljem O. Loorits ja I. Paulson. Köik uurijad arvavad, et Tönn vöib olla muistne eesti nimi, kuid ta vöis tekkida ka nimest Antonius.

Üksmeelselt aga kinnitavad köik uurijad, et muistse koduhaldja ehk koduvaimu traditsioon segunes sajandite jooksul Antoniuse kultusega, sest mitmel poolt Lääne-Euroopas peeti ka Antoniust koduloomade — eriti sigade — kaitsjaks, kusjuures see avaldub ka meie tönispäeva kommetes ja toitude valikus, eriti aga seapea söömises.

Oma "Eesti mütoloogias" köneleb M.J. Eisen ohvritoiminguist tönisepäeval, eriti seapea ohverdamisest. Nende Eiseni andmete pöhjal üteldakse siis ka saksiaste Hoffmann-Kraveri raamatus "Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens" (1927), et "eestlased tegid Antoniusest koguni seajumala.

Koduhaldjas Tönni austamine ja seapea söömine tönispeaval oli üle Eesti leviv traditsioon, milles üsna sageli samastatakse Tönn ja tönnivakk. Viimase juurde kuulus tavaliselt ka küünal. Kuid vanemais teateis köneldakse ka Tönni kujust, mis tehti mitmel viisil.

Veel sajandi alguses säilis Eestis — üksikuis peredes — tönnivakk, kuhu pandi ka ohvriande. Kohati anti Tönnile ka pere esivanemate nimed, kusjuures Oskar Loorits seostab Tönni austamise üldse esivanemate austamisega. Kuid peamine Tönniga seotud toiming oli siiski ohvriandide mine tönnivakka, sest sellest loodeti edenemist vilja- ja karjakasvule ning inimestele abi ohtude korral. Setus asendas Tönni Peko.

Peamise ohvriannina mainitakse uudsevilja vöi uudseviljast keedetud toitu. On endastmöistetav, et see oli vöimalik sügisel. Samuti sai Tönn osa ka igast värskest (see tähendab — lihast). Kuid ka loomi tapeti peamiselt sügisel. Seega toimus siis varem Tönni austamine sügisel — umbes mihklipäeva paiku.

Siis viidi ohvreid vakka ja peeti ka pidu. Näiteks üteldakse ühes Hagerist pärinevas teates: "Sügisel ol viimane joot Tönni pidu. Kui välised tööd olid korras, siis aeti rahvas möisa sööma ja jooma. Rahvas kutsus seda söömist Tönni piduks." Ka setude Peko-pidu toimus sügisel, kas septembris vöi oktoobris täiskuu ajal.

Üks Raplast pärinev kirjeldus näitab, et seal "tehti kasetohust kaunis suur tönnivakk, mis seisis rehetoa lael korstna lähedal. Sinna viidi löikuse ja loomatapmise puhul andeid. Igast saadusest ikka osa tönnivakale". See tähendab, et ohvriannid ei piirdunud siiski mitte ainult liha ja viljaga, vaid (Oskar Looritsa andmeil) tönnivakka viidi ka osa värskest (esimesest) piimast, osa villast lamba niitmisel ja tükk uuest kangast.

Kïa haiguse puhul pandi tönni, vakka väike kinnas. Kohati toimus Tönni austamine neljapäeviti, kohati tööde algamise ja löpetamise puhul ning ka karja väljalaskmise korral. Üldiselt aga (ja eriti hilisemal ajal) toimusid Tönni pidud siiski tönisepäeval. Kirjeldusid köneldakse vaka tuppa toomisest, selle puhastamisest, uuesti täitmisest ja pidutsemisest vaka ümber.

Tönni auks söödi tönisepäeval seapead. Sellest rituaalsest toidust loodeti sigadele edenemist. Seapea keedeti kas ubade, herneste, uhmritangude vöi kapsastega. Peale seaönne loodeti sellest tavandikohasest toidust veel head viljakasvu. Kohati viidi seapea luud pöllule, et sead pöllul (karjas) seisaksid. Kohati aga visati kondid sealauta, et sead hästi kasvaksid.

Seapea söömine tönisepäeval levis peamiselt Lääne- ja Löuna-Eestis ning saartel, Pöhja-Eestis söödi seapead kas jöulu- vöi nääriöhtul. Ka Soomes ja Rootsis esines seapea jöulutoiduna.

Sigadele head kasvu taotlevad ohvritoimingud juurdusid eriti tähelepandavalt Kagu-Eestis. Neist köneldakse ka vanemais ürikuis. Näiteks kirjutab Urvaste pastor Johann Gutslaff aastal 1647, et Vaabinas olevat kabel, kus talupojad seapäid ohverdavat. Vönnu kirikukatsumise protokoll aastast 1680 näitab, et Kärsa küla elanikud sigade jumalat Tönist austavad.

Pikema kirjelduse tönisepäevast toob F.J. Wiedenmann, kes esitab selles ka seatapmise juures loetava palve: "Püha Tönisekene, hoia mu orikakest, kaitse mu karjakest, ole mu söötja ja jootja! Ole sa hoidja ning varjaja!" Pölvas paluti: "Püha Tennüs, hoia tskiko, ei lasös näid kardokehe öga kapstehe!" Setud aga laususid oma Pekole: "Pekokene, hoia mie viläkeist, kaitse mie karakeist!"

LTE.

BALDER JAANI veste:

LOODUSE SÕBER

Mine olen looduse öber.

Mullu sügisel ma korjasin suure hulga tammetörusid. Jalutuskäikudel panin taskusse, noppisin möne teeäärse puu alt. Hiljem avastasin kuskil ühe vana tamme, mille alune oli pärast tormi üleni törusid täis. Ma olin rikkaliku leiu üle röömus ja mul olid head mötted, kuid neid sügispäikese paistel korjasin. Mötlesin, et küll on sinināäridel talvisel ajal, kui köik kohad on lume all, pidu mu palkonil, kus kausitäis neid ootab.

Jah, korjasin suure hulga. Muist jätsin meelega maha, sest ma nägin, et orav käis ka seal, tahtis oma talvekorterisse tagavara soetada. Need, mis ma koju töin, panin pappkasti oma aega ootama.

Päevalilleseemneid ostsin poest, neid ma oma jalutuskäikudel ei leidnud. Kardinalid ja tutt-tihased armastavad sihvkasid. Tore vaadata, kuidas nad neid söövad. Kardinali käes läheb seemne koorimine üsna hölpsasti. Vötab noka vahele, mugib natuke ja juba pudenevadki koored suust välja, kui nokka suuks nimetada. Tutt-tihane teeb tükk aega tööd enne, kui seemne kätte saab. Löhub nokaga nagu raiuks puuhalgu. Ma tean, ma olen neid küll ja küll vaadelnud.

Nüüd siis unistasin eelolevast talvest.

Varsti pärast seda, kui külm teeb palkonil mu viimaste lillede öitsemisele löpu, toimub seal nagu vahiparaadi vahetus. Lillede värvirikkus marsib minema, asemele sammub lindude värvikirevus. Jah, ma olen loodusesöber ja leian, et lillede ja lindudega tegelemine öilistab inimest, muudab ta peenetundlikumaks ja örnemaks.

Aga oh önnetust! Nüd on juba veebruarikuu ja mina olen hakanud tammetörusid tasahilju metsa tagasi viima. Jalutama minnes panen neid taskusse ja poetan sama puu alla maha, kust ma neid oktoobripäikese paistes röömsalt korjasin.

Mis siis on juhtunud?

Seda ma küissin önnetuna, kui nägin, et tänavu sügisel linnud mu palkonile ei tule. Söögiinöud on ammu valmis pandud, ootavad neid, aga nad ei näita oma nägu.

Mis vanne see siis on?

Järsku taipasin seda, mida ma kohe oleksin pidanud arvestama ja oma ilusad unistused maha matma. Suvel kolis meie peale üks perekond, kes peab kasse. Mitte toas, vaid palkonil. Seal on kolm kassi. Tihtipeale on nende löuad laiali teevad hädahäälset kisa. Ma saan nendest aru ka, sest nad on seal nagu vangid. Aga veelgi paremini möistan ma linde. Nad ei suuda ega julge siia lähedussegi lennata, kus kolme kiskja löuad on laiali.

Ma lootsin, et asi paraneb siis, kui tulevad külmad ilmad. Kassid viiakse tuppa. Linnud julgevad ligi lennata, see tähendab mu palkonile. Noh, tulid külmad ilmad ja töid mulle pettumuse. Nad peavad oma kasse ikka palkonil.

Hakkasin märkama, kuidas öilsate tunnete asemel reostavada mu tundeelu üsna mürgised mötted. Häbi on tunnistada, aga nii nii see töesti oli: ühel päeval nägin, et plaanitsen kasside vastu atentaati. Kuidas neid kaotada, nii et neid ei oleks enam seal üleval? Kui sokutaks sinna midagi mürgist, mis vötab nende hinge seest välja?

Läksin oma plakonile ja vaatasin üles selle möttega, et kas ma ulatan sinna visata vöi sokutada. Kolm kassi vahtis mulle vastu, köikide löuad pärani ja hirmus hale näugumine käimas.

Ma loobusin nende tapmiskatsest. Häbi hakkas, sest ma mötlesin, et ise oled loodusesöber, aga siin sa sepitsed süütutele surma. Süütud on nad ju töesti, sest kui see oleks nende teha, nad ei oleks ühtegi minutit enam oma vanglas. Sabad püsti, lippaksid kolmekesi laiali nelja tuule poole.

Ma hakkasin inimestest pahasti mtölema. Mis pagana pärast neid kasse peavad? Mitte kordagi ei ole nad neid alla öuele viinud, et nad saaksid vabalt maa peal ringi joosta. Mitte kusagi ei vii nad neid oma tuppa, et seal neid vaadata ja nendest röömu tunda. Mis möte on loomi pidada, kui sa nendest väljagi ei tee? Loomade piinamine! Praegu on külmad ilmad, kindlasti kannatavad kassid palkonil.

Mötlesin, et lähen loomakaitseseltsi kaebama. Sealt ehk tullakse ja segatakse vahele, nii et kassid kaoksid palkonilt. Vöi antakse asi kohtusse ja seal tehakse otsus, et sellist piinamist ei tohi olla.

Kaebajat minust ei saanud, aga ma vötsin midagi muud ette. Tahtsin nad välja süüa. Mötlesin, et teen nende elu pörguks, siis kolivad mujale. Vahel töusin öösi ja hakkasin kövasti kolistama. Nii kövasti, et see pidi rikkuma nende unerahu.

Nüüd on juba veebruarikuu käes, aga nad elavad ikka meie peal edasi. Ja mul ei ole enam lootust. Enne jöuab kevad kätte kui nemad siit välja kolivad. Kevadel linnud siia enam ei tule. Kogu see talv läheb mööda nii, et mina oma röömu lindudest ei saa.

Kuradima inimesed. Ma ei salli neid.

Inimestevihkamist ma ei pea endale ebasündsaks, see sobib loodusesöbrale küll.

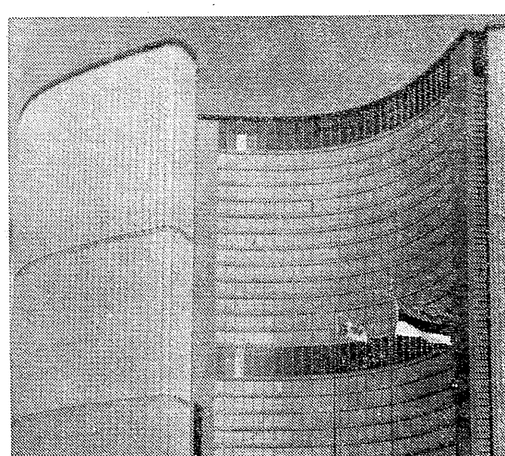

Toronto linnavalitsus heiskas raekoja lipumasti Eesti Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril sinimustvalge eesti rahvuslipu. Lipp heisati seal ka möödunud aastal.

Arvustades oma teost

Juhtub ka seda, et autoril endal tuleb mõni kritiseeriv sõna ütelda oma teose kohta — eriti siin paguluses, kus eesti keele trükkimine valmistab mõnelegi trükikojale raskusi. Aga juhtub teine kord raamatusse veel peale trükivigade ka sisulisi vääratusi, milledest ei pääse vaikides mööda.

Minu "Hiiumaa ja hiidlastesse" on sattunud neid vigu õige ohtrasti. Jätame siiski tühisemad trükivead kõrvale ja pöörame tähelepanu sisulistele komistustele. Nii näiteks "Sengbuschist ja teistetst kirikuõpetajatest" anektootide hulka ei kuulu naljandid lk. 209 b. reast kuni 260. lk. lõpuni. Emmaste koguduse õpetaja Th. Embeck (lk. 130) ei olnud mitte esimene eestlasest kohale valitud kirikuõpetaja Hiiumal, kelleks on teda seadnud keegi teose redigeerijatest.

Th. Embecki isa oli Järvamaal haagikohtunik Nii pidi ta olema vähemalt baltisakslane kui mitte aadel. Nii osutub esimeseks eestlasest kohale valitud kirikuõpetajaks Hiiumaal Hendrik Kokamägi nagu see oli mul ka esialgses käsikirjas. Samuti oli mul märgitud prof. Paul Kogermanni sünnikohaks Tallinn (lk. 150), keegi võhik on sellele kohale kirjutanud "Kassaris".

Teksti muutmise puhul on jäänud tähelepanemata märkus (lk. 242): Ülaltoodud rahvalaulule olen peale märkinud selle numbri", mis aga on asendatud pealkirjaga. Raamatust välja jäänud Kärdla keelemurret käsitleva artikli tõttu on kombineeritud lk. 258 enne "Mihkel Weske ettekannet": "Sellele alale peaksime liigitama iseseisva murdena ka Kärdla. Võrdluseks mõned näited Kärdlast ja ta naabermurretest".

Kärdla keelemurret otseselt ei osine. Vähemalt ei ole keeleteadlased seda avastanud. Kombineerisin artikli sellelt alalt, kuna leidsin, et *kärdlalaste keel ei kuulu puhtalt Pühalepa murdesse, vaid rohkem ehk Reigi murdesse või võetud teatud sugemeid nii ühest kui teisest.*

"Mihkel Weske ettekanne" põhjeneb aga hoopis kellegi Käina mehe andmetele, mis on kaugem Kärdla "keelele". Dr. phil. Paul Ariste kõige põhjalikuma hiiu murrete uurijana on fikseerinud, et Hiiumaal esineb 5 täiesti üksteisest eraldatavat keelemurret: Emmaste, Kassari, Käina, Pühalepa ja Reigi. Enamvähem kujunesid need murded rahva kiriklikku kuuluvuse järele.

Hiiumaal oli algul ainult kaks — Käina ja pühalepa kogudust. Käinast eraldusid hiljem Reigi ja Emmaste. Reigi oli aga tuntuvalt asustatud ka rootslastega. Neil oli varasemal ajal suhtlemisi ka Kärdla rootslastega. Mulle näib, et Kärdla elanikkonnal oli teihedamaid kokkupuuteid Reigi kui Pühalepa kihelkonna rahvaga. Selle tõttu tekkis siin mõneti iseseisev piirimurdeke, mida keeleteadlased senini ei ole käsitelnud.

Mittehiidlastel on mõnesuguseid vigu raske taibata, et need üldse on vead nagu lk. 20 esinev "Kobi mägede", mis peab olema "Korbi mägede", lk. 203 8. rida ülevalt "kirjudae" — "kirjudaea", 20. rida alt "võtme" — võtame", "siis" — "sii"; lk. 225 13. r. ülevalt "Jäulu" — "Jõulu". 11. r. alt "lähnas" — lõhnas".

Lk. 28 ülevalt tuleb lugeda "Ühtki suuremat maanteed ei kulgenud ka meie ajal veel otse Käinast Vanamõisa, vaid see viis sinna Emmaste kaudu. Käinast Emmastesse 2. lk. (mitte 20 klm!) ja sealt edasi 3. kl. maantee." Lk. 53 viimase järgu all peab olema "Üks (mitte ükski!") töölistest pole teekäijaid muidu vabrikust mööda lasknud..." Lk. 170 esinev orkestri liikme nimi nimi on Hans Arbo (mitte Arba!). Plitsei perfekti ametipiirkond ei ole mitte Saare-Lääne, vaid Lääne-Saare (lk. 147), dr Volfgang Masing lk. 151 ei praktiseerinud Pärnus, vaid Narvas.

Külamaa algkooli õpetajad (lk. 165) olid ka Tomberg ja Amalie Onno. Novellis "Mees" (lk. 197) tuleb lugeda: "Mart ajab jalad harki, pistab käed söduripükste laiadesse taskutesse..." Lk. 271 esinev F. Lagman peab olema E. Lagman.

Alllikteosena märgitud "Läänemaa. Üldosa" täpne nimi on "Eesti VIII. Läänemaa I. Üldosa". Lk. 172 allosas viietud "Hioomaa- ehk issamaa laulu" autor on Gustav Felix Rinne Reigist. Selle autoriks peetav Käina koguduse *õpetaja Anton Hermann Halleri mainimine on täielikult ülemäärane.* Lk. 179 toodud Käina käesoleva sajandi loetellu võetud Halleri nimi on samuti ülemäärane. Käina viimane sellenimeline kirikuõpetaja Anton Hermann Haller lahkus siit juba 1875. a. Tallinna Oleviste koguduse õpetajaks.

Lõpuks pean vabandamiseväärseks, et raamatust on välja jäänud hiiu talud nende omanikkudega, kuna neid ei õnnestunud koguda täielikult. Seda hiiu kodude loetelu pean aga tähtsaks iga hiidlase seisukohalt.

Loodan, et raamatu heatahtlikud lugejad rahulduvad nende vajalikumate seletustega ja ülejäävad vead on neile lugemisel isegi mõistetavad.

ELMAR VRAGER

Segaabielulised Chicagos tuld arvukalt kokku

CHICAGO (VES) — 200 inimest kogunes Chicago Eesti majas toimunud "segaabieluliste" tantsuõhtule, kuhu juurde kuulus ka õhtusöök ning väike eeskava. Loteriil võitis peavõidu — reisi SAS-lennukiga Skandinaaviasse Erik Mitt.

Nagu koosolejate arvust näha, on Chicago Eesti Seltsi algatus segaabieluliste eriürituste korraldamiseks leidnud tänuliku publiku ja nüüd aitavad nad ise kaasa koosviibimiste ettevalmistamisel.

L.-Aafrika eestlastest

LONDON (EPL) — Inglismaad külastas Tuulike Linholm-Show Johannesburgist, Lõuna-Aafrikast. Pr. Show on prof. Arthur Linari-Linholmi tütar ja ta on koos oma ema, pr. Valentina Linari-Linholmiga olnud kordamisi Johannesburgi Eesti Seltsi esimeheks. Praegu juhatab seltsi pr. Valentina Linholm.

Johannesburgis on 25 eestlast, kõik nad on koondunud seltsi, mõned neist oma muulastest "teiste pooltega". Koos käiakse keskmiselt üks kord kuus vaheldumisi üks teise kodudes. EV aastapäeva pühitsetakse tavaliselt päevakohase kõne ja õhtusöögiga mõnes restoranis.

Eestlastest on leidnud üsna laialdast tunnustust Tiiu Kadak oma akvarellidega L.-Aafrika lilledest. Tema tööde äratrükke võib näha ametiasutuste seintel, turismi kalendris ja broshüürides. Hiljuti esines ta ühel suuremal näitusel, kus sai üsna hea arvustuse osaliseks.

Aafrika lõunatipus, Kapilinnas, on umbes 70-80 eestlast ja seal on ka Eesti Selts. Kauge vahemaa tõttu ei ole sellega ligemat kontakti, ega ole korraldatud ka ühiseid ettevõtteid.

Helsingborgi eesti ühingu peakoosolek

Veebruarikuu algul peeti H.E. Ühingu peakoosolekut. Koosoleku avas tervitusega esim. Hermann Öödik. Mälestati püstitõusmisega surma läbi lahkunuid auliiget Arnold Reindorfi ja liikmeid Jaan Preesi ja Johan Bachmanni. Järgnevalt valis koosolek koosoleku juhatajaks H. Öödiku ja protokollijaks E. Petersoni.

Vastavalt esimesele päevakorra punktile andis esim. ülevaate möödunud tegevusaasta tegevusest ja hiljem kassapidaja A. Paim luges ette kassaaruande milline oli tasakaalus 4010:79. Koosolek kinnitas aruanded. Eeloleva tegevuse kohta selgus, et ühingul täitub 1. juunil 25 aastat. Juhatusel on kavas juubelit tähistada ja sel puhul on reserveeritud Örenäsi loss.

Eeltöödega on jõutud niikaugele,et 10. juunil toimuks Örenäsi lossipargis Lõuna-Rootsi suvepäev ja hiljem lossi ühes saalis pidu. Göteborgi Eesti Naiskoor Harry Truusi juhatusel on juba annud nõusoleku esinemiseks. Suvepäeva tehnilise läbiviimise kohapeal on omapeale võtnud ühingu juurde kuuluv Naisring.

Eelarve eelolevaks tegevusaastaks luges ette kassapidaja ja see oli tasakaalus 7100:-.

Pärast valimisi moodustati juubeliaasta organid järgmiselt. Juhatus: esimees Hermann Öödik, abi Ardaleon Prees, kirjatoimetaja Egon Peterson, laekur Asta Paim, juhatusliikmed eriülesannetega juubeli ettevalmistamisel Karl Vaher ja Ülo Ojala. Revisjoni komisjon: esimees Harry Siimre, liikmed Kustav Pahla ja Maret Kurvet.

Joobnud juht tekitas kolme inimese surma

Tallinna okupatsiooniajaleht "Rahva Hääl" toob ära hoiatava kirjelduse ühest raskest liiklusõnnetusest Tallinnas möödunud aasta 25. novembril, kus kolm inimest said surma Vabaduse puiesteel.

Kirjeldusest selgub, et õnnetuse põhjuseks oli transportautojuhi Laas Lahe joobunud olek. Ta oli eelmisel õhtul, enne teenistusse asumist joonud koos kaaslastega ära umbes liitri viina ja siis hommikul sõitnud raudlatikoormaga Pärnusse, kuhu ta ka ilusti välja jõudis. Tagasiteel ühinenud temaga Mart Uusmaa ja Vello Siitan, kes olnud juba auru all ja jätkasid juhikabiinis tervisejoomist koos autojuhiga. Jõudes Pääsküla, äratas veoauto looklemine tähelepanu ja liikluspatrul! hakkas seda jälitama. Autojuht Lahe suurendas kiirust ja katsus jälitajaid maha raputada. Vabaduse puiesteel Näituse bussipeatuses pidi ta mööduma bussist, milline just oli sooritamas pööret. Veoauto rammis bussi ja paiskus siis kõnniteele, kus seisid inimesed. Surma said neist kolm. Autojuht Laas Lahe mõistetud 13-ks aastaks vangistusse

Rommeli tütar Siinai kõrbes

BEIRUT (EPL) — Siinai kõrbe "valgeks vaimuks" kutsuvad araablased üht valget naist, kes sinna asus elama aastapäevad tagasi. Selleks on omaaegse populaarse aksa feldmarssal Rommeli tütar Barbara Rommel.

Viimane oli külastanud Iisraeli ning tundnud äkki vastupandamatut tungi patukahetsemiseks. Ta asus elama Siinai kõrbe, kus elatab end vaid veest ja leivast ning palub rahu eest. Saksamaa eest ja andestust Hitleri-Saksamaa sõjaroimadele.

Prof. Valdest mälestades

Professor A. Valdes — omaaegne Tartu Ülikooli arstiteaduskonna dekaan ja ajakirja "Eesti Arst" toimetaja suri Tartus 16. dets. m.a.

A.V sündis 1. dets. 1884, lõpetas H. Treffneri gümnaasiumi 1908, töötas üliõpilasena pataloogia instituudis, sai 1912 kuldauraha eksperimentaalse teadusliku töö eest, oli sõjaväe arst I Maailmasõjas, kaitses 1922 doktori väitekirja ja valiti 1920 korraliseks anatoomia professoriks, millisel kohal töötas 32. a., läks pensionile 1962.

A.V. on kirjutanud üle 60-ne teadusliku töö, tema teaduslikkude kasvandikkude arv on aukartust äratavalt suur. Ta on eesti meditsiinilise peroodika ja koos keeleteadlastega eesti meditsiini terminoloogia rajajaid ja oli juhtivalt kaasas Eesti Entsüklopeedia koostamisel.

A.V. astus Tartu ülikooli a. 1908 ja samal ajal ka EÜS-i Ühendus, olles 1910 Seltsi esimees. Seltsi 25. a. mälestusteoses 1931 avaldatud artikli mõtted Kriisist eesti üliõpilaskonnas enne I Maailmasõda on aktuaalsed ka praegu. Ta kirjutab kokkuvõttes järgmist.

XIX sajandi viimase veerandi eesti üliõpilaste peamiseks taotluseks oli-olla eestlane ja esineda eestlasena. Selle kõrvale hakati seadma ka eesti rahva kultuuri tõstmise nõuet.

Eesti haritlastel oli raske kodumaal leida kutsealalist tööd. Tulunduslikud seisukohad tulid vallutada muulastelt. Sellele võitlusele oli vaja aidata kaasa üliõpilasena ülikoolis ja haritlasena pärast ülikooli lõpetamist.

Õhutades rahvuslikkust püüdis üks osa eesti üliõpilasi oma eluviisilt kujuneda härrasmeesteks baltisakslaste eeskujul. Oli tung moodustada eesti kõrgemat klassi.

Kuid juba möödunud sajandi lõpul ja käesoleva sajandi alul hakkas diferentseeruma üliõpilasi, kes ei tahtnud võtta omaks taotlusi — olla rahvuslane — härrasmees. Liiatigi oli see kasvatus peamiselt välispidine, mis ei tee inimest seesmiselt üllaks — õilsaks ja jätab oma rahvatüve vaimupimedusse ja iseseisvusetuks...

Hiljem EÜS Ühendus koondunud radikaalsed üliõpilased hakkasid eriti panema rõhku rahva vaimsete huvide tõstmisele ja iseseisva mõtlemisviisi äratamisele. Need ülesanded andsid neile elujõudu. Nad tegid seda rahvalikkude kõnede ja sellekohaste kirjutiste kaudu. Nendes taotlustes ja püüetes oli midagi dünaamilist. Siis ei olnud vaimse kriisi tunnet.

I Maailmasõja eelsetel aastatel oli eesti haritlaste seisund mõne võrra paranenud ja selle tõttu eesti üliõpilaste kultuuritaotluste püüded jäänud nõrgemaks. Üheks põhjuseks võis olla eesti haritlaskonna väljavaated saavutada endile tulevikku kodumaal millised võimalused varem puudusid. Sellega langes nagu iseendast ära see impulss, mis varem õhutas eesti üliõpilaste kultuurpüüdeid, et saavutada endile paremat tulevikku.

Suuremate elunõuete täitmine vajas ka suuremaid vaimseid töövõimeid, kui seda võimaldas harilikumööduline ülikooli stuudium. Pikkamisi tekkis hinge rahuldamattuse tunne. See oli eesti haritlaste ja ka eesti üliõpilaste vaimne kriis.

Vene ajal olid eesti haritlaste vaimse töö võimed puudulikud. Tartu Ülikoolis ei olnud siis ühtegi professorit-eestlast, oli ainult eesti keele lektor ja paar eradotsenti, hiljem ka üks dotsent, kes moodustasid kogu eesti hääleõiguseta õpetajaskonna Tartu Ülikoolis. Professorid — muulased olid eesti kultuurpüüdeile vaenulikud.

Tol ajal eesti üliõpilane ei leidnud ühtegi lahtist väravat püsiva teadusliku uurimistöö juurde. Kuid just noil ennesõjaaegseil aastail näis mõnedes eesti üliõpilasis, eriti Ühenduse ringkonnas, tekkivat tung teadusliku töö juurde. Tuli omal jõul hakata selleks teed murdma. Võib olla, et see osa üliõpilasi hakkas leidma ka rahuldustunnet, mis kriisimeeleolu neilt oli võtnud.

Eesti iseseisvus tõi üliõpilasellu hoogsat kevade-puhangut. Lühikese aja jooksul jõuti eesti kultuurielu aladel saavutada palju väärtuslikku.

A.V. ei olnud ainult kohusetruu ja süsteemikindel teadmiste andja ja noorte teadlaste kasvataja, vaid ka aktiivne seltskondlikust tegevusest osavõtja. Ta esines ettekannetega Ühenduses ja väljaspool ning jatkas Karskuse Sõbras ühenduslaste traditsioonikohast kõnede pidamist.

Prof. Albert Valdest mälestavad sügavas leinas tema ülikooli kasvandikud ja EÜS-i Ühendus liikmed.

Bernhard Mäelo.

● **Argentiinat, Brasiiliat ja Uruguaid külastas ametiülesannetes New Yorgis elunev Jaan Kurman abikaasaga.**

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVA-LEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD

EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

†

Meie armast unustamata mammit ja Oma't

Helene Remmelgas't

* 8.8. 1911 Danzigis
† 6.3. 1972 Helsingborgis

mälestavad valusas leinas

JOHANNES
HELGI
ILMAR ja MARET
KATI ja JOHAN

†

Armast venna- ja onunaist

Helene Remmelgas't

mälestavad leinas

HILDA abikaasaga
JUULI abikaasaga
AINO perekonnaga
EVI perekonnaga
TIINA ja ANDRES
MARI
ANNA, JOOSEP, IDA
perekondadega
RISTITÜTAR EVI perek. Eestis

†

Armas isa ja vanaisa

Kapten

Leopold Truuberg

* 30.5. 1897 Vergis
† 9.3. 1972 Hispaanias

Mälestavad sügavas leinas

ELSI

HAIN
perekonnaga

†

Sylvia Melka

n-na Pikker

* 1919
† 18.11.1971 Inglismaal

Mälestavad

KOOLIÕED
TALLINNA LINNA I (III) TÜTARL.

GÜMNAASIUMIST

†

Meie endist koolidirektorit

Aleksander Veiderma'd

mälestavad

TALLINNA LINNA TÜTARLASTE KOMMERTSGÜMNAASIUMI ENDISED ÕPILASED

†

Julie Marie Uustal

n-na Essenson

* 2.6.1885 Laekveres
† 5.3.1972 Södertäljes

on lõpetanud oma maise teekonna.

Leinavad

POEG REIN ja TÜTAR LEIDA
perekondadega

ÕED PEREKONDADEGA
Eestis

Matusetalitus laupäeval, 18. märtsil kell 11.45 Södertälje kalmistul (Gravkapellet).

†

Meie keskelt on lahkunud abikaasa vend, tädipoeg ja sugulane

Endel Umblia

* 19.2.1909 Udernas
† 3.3.1972 Västerås

Leinavad

SANDA UMBLIA
lastega

HILDA ja MAIU SÄRG

OSVALD VIRSOO
abikaasaga

HELMI MÄELO
perekonnaga

EDUARD VIRSOO
perekonnaga

LEIDA RIOMAR
perekonnaga

ARNO KLAASSEN
perekonnaga

Matusetalitus toimub laupäeval, 18, märtsil kell 11 Badelunda kirikus Västerås.

Mis te teate HIINAST? Teatmeid hiigelriigi kohta

Allpool toodud andmed praegusest Hiinast, mis on pärast Nixon-Mao kohtamist muutunud rahvusvahelise poliitika keskpunktiks, tahavad veidi iseloomustada seda suurriiki tänapäeval ja kaasa aidata nende vale arusaamiste ja infermatsioonide kõrvaldamisele, mis on pärit osalt veel läinud sajandist ja annavad tihti sootuks vale pildi ja ettekujutuse praegusest olukorrast sellel maal. Andmed põhjenevad lääne ajakirjanduses ilmunud töödele, esmajoones "Die Welt'i" artiklitele ja ei ole poliitilise iseloomuga.

Hiina on oma miljoni 9,6 ruutkilomeetriga suuruselt kolmas riik maailmas. Suuremad on ainult N. Liit (22.4 milj. rkm) ja Kanada (9.98 milj. rkm). Ta on Lääne-Saksamaast 33 korda suurem. Piir N. Liiduga on 5000 km pikk, Mongoolia rahvavabariigiga peagu 4000 km. Kui panna Hiina maakaart Euroopa omale, siis ulataksid Hiina piirid Lissabonist Murmanskini. N. Liidu kinnitused 1,5 mil. rkm "tagasiandmisest" Hiinale põhjenevad ebaõigetel andmetel. Peking teatas oktoobris 1969 ametlikult, et ta nõuab tagasi esmalt tsaariajal "röövitud" maadest: 20000 rkm Pamiiris ja 1000 rkm saartel Amuuri ja Ussuuri jõegedel, muide 1969 kuulsaks saanud saarekese Damanski (Cherpao).

Elanike arv Hiinas pole täpselt teada, arvatavasti ka hiinlastel enestel mitte. 30 juuni 1953 rahvaloenduse andmeil elas mandril ca 583 miljonit (ilma Taivani saareta nagu kõik andmed selles artiklis) inimest. Juunis 1966 hõnelisid hiinlased 700 miljonist. Praegu kõigub elanike arv ekspertide arvestuste järgi 700 ja 750 miljoni vahel.

Suured Hiina maa-alad on peaaegu tühjad inimestest. 90. prots. hiinlastest elab maa-alal, mille suurus on umbes 1/6 tervest Hiinast. nii et seal tuleb iga ruutkilomeetri peale 400 elanikku. Kui arvesse võtta, et umbes viiendik hiinlastest asub linnades, siis tuleb maal iga ruutkilomeetri peale 320 inimest. Need on keskmised arvud. On suuri maa-alasid, kus iga ruutkilomeetri peale tuleb 600 elanikku.

Kuidas on lugu hiina keelega? Enam kui 70 prots. hiinlastest kõneleb n.n. põhja murrakut, milliste üldarv on seitse. Pärast viimase keisri kukutamist 1911 hakkasid haritlased, eriti üliõpilased propageerima kõnekeele ühtlustamist. Aluseks võeti juba mainitud põhja murrak, kuna selles keeles köneles valdav rahva enamus. Tänapäev õpetatakse koolides just seda murrakut, muide ka Taivanis, Eurooplased ja ameeriklased nimetavad seda keelt ka "Pekingi murrakuks" või "uushiina keeleks, resp. mandariiniks".

Kirjakeelega on lugu teine. Vahe selle ja kõnekeele vahel oli suur juba mitusada aastat enne Kr. Kõigepealt on ta vormilt väga napp ja seetõttu lausad sageli kahemõtlesed. Hiinlased ise õppisid oma kirjakeelt nii, nagu meie õpime mõnda võõrkeelt.

Keisrite ajastul oli võimatu ilma kirjakeele põhjaliku tundmiseta sooritada riigieksamit. Klassikaline hiinakeel on praegugi Taivani ajalehtedes laialt tarvitusel kuigi moderniseeritud kujul. Kuid juba umbes 1000 aasta eest läks rida õpetlasi ja kirjanikke kirjutamises kõnekeetele üle. Aluseks oli jällegi põhja dialekt. Hiinas valitseb teiste sõnadega tänini kaks kirjakeelt, millistest klassikaline on hoopis laiemalt tarvitusel kui kirjutatud kõnekeel.

Esimene maailmasõda tõi siin teatava murrangu. Liikumine kõnekeele tarvitamiseks kirjakeelena leidis ikka enam poolehoidjaid. Enamik ajalehtedest hakkas tarvitama klassikalist hiinakeelt uudiste, poliitika ja majanduskusimuste osas, feljeton ja muu avaldati aag kõnekeeles. Kommunistid tarvitavad ainult veel kõnekeelt kirjutamisel. Kes tunneb 3000 märki, võib juba enam-vähem vabalt lugeda ajalehti ja üldkirjandust. Enam kui 5000—6000 märki üldse ei tarvitata.

Norralane näeb meie silmis teisiti välja kui hispaanlane, hiinlasele aga on mõlemad ühtemoodi eurooplased, nagu meie silmis üks hiinlane sarnaneb täpselt teisele. Lõuna-Hiina on subtroopiline või troopiline, mägine, roheline ja vihmarikas. Talupojad koristavad riisi kolm korda aastas. Nende majad on ehitatud telliskividest või bambusest.

Lõunahiinlane on lühikasvuline ja nägus, ta on alati tegevuses, ametilt kas ärimees või – seikleja. Enamik hiinlastest välismaalt pärinevad lõunast. Põhja-Hiina on kuiv, väheste metsadega ja puudega, temperatuur on äärmiselt muutlik. Ölgkatustega kaetud majad on savist ehitatud. Põhja-Hiina on nisumaa, kus peatoitaineks on leib.

Kollase jõe org on Hiina kultuuri häll. Ka Konfutsius on põhjast pärit. Põhjahiinlased on keskmise või suure kasvuga. Nad on väga tagasihoidlikud ja konservatiivsed.

Meie oleme saavutanud palju edu. Kuid meie maa on ikka veel arenemisjärgus, tema rahvamajandus on lapsekingis. nii revolutsiooni läbiviimisel kui maa üleselt amisel seisavad meil veel suured ülesanded ees". kirjutas "Pekingi Rahvaleht", tähtsaim kommunistide häälekandja Hiinas. veel 1. jaan. 1972.

Hiina on talurahva maa. Enam kui 80 prots. elanikest on talupojad. Väljaveost moodustavad 70 prots. põllutöösaaduses, ja 40 prots. tooraineteist tuleb maalt. Maaiöölised ja talupojad viisid Mao võidule. Satub ta nendega konflikti, ei suuda teda päästa ei sõjavägi ega partei. Hiinlastele on põllusaak tähtsam kui satellitide arv või raketide mood[illegible]s.

Nüüd avaldas Peking esmakordselt pärast 10 aastat selle saagi suuruse: 246 miljonit tonni. Kommunistid võidsid esimest korda oma valitsemise ajastul Hiinas maailmale teatada, et Hiinal endal jatkub nüüd toidust.

Teisel kohal Hiina põllumajanduses seisab sigade kasvatus, mis on ka tähtis saaduse sõnniku pärast. Ajakirjandus teatab, et tänavune lihasaak on tõusnud 14 prots. võrra, täpseid arvusid aga ei nimetata. Lääne eksperdid taksceerivad seda arvu 120 miljoni kg. ümber. Hiinas kordub sama, mis N. Liidus: kui tulevad liha tootmise alal kätte kitsad ajad, antakse talurahvale luba rohkem sigu kasvatada — ja peatselt saadakse hädast üle!

Ka tööstuse alal ei avalda Peking arvusid, ainult protsente. Arvatakse, et terase produktsioon kõigub 18 milj. tonni ümber aastas (EES riikides on vastav arv 110 milj. tonni!). Teedeküsimus teeb Pekingile suurt muret, kuigi kommunistid on juurde ehitanud umbes 700 000 km maanteid.

OSKAR ANGELUS

Andres Taul Torontosse

TORONTO (EPL) — New Yorgi Lexingtoni avenüü eesti koguduse abiõpetaja Andres Taul on ainuke kandidaat Toronto Esimese eest ev. lut. koguduse õpetaja valimistel.

Koht vabanes Oimar Pello surmaga. Andres Taul, Inglismaa proasti dr. Jaak Tauli poeg. asub kõige tõenäolisusega järele nüüd Torontosse.

Maa jäätmed päikesele?

WASHINGTON (VES) — Päikest tahab muuta maakera prügikastiks USA aatomienergia komisjoni esimees J. R. Schlesinger.

Komisjon on nimelt arvamisel, et maakera võib vabaneda radioaktiivsest jääkidest ainult sellega efektiivselt, kui laadida need raketti ja saata rakett päikese peale.

Esindus protesteerib

Algus lk. 1

eriresolutsiooniga ametasususte sammusid, mis on eestlastele Rootsis diskrimineeriva iseloomuga kultuurilises osas. Tuuakse esile kaks silmatorkavat juhtu, millest esimene on Presstõdsnämndi 4. veebruari otsus mitte anda rootsi ajakirjandusele antavat produktsiooni toetust Eesti Päevalehele, motiveerides seda, et ajaleht ei oma "üldise uudistcajalehe ilmet päevaajakirjanduse tüübist" ja et sellel ajalehel "ei ole teisejärgu-ajalehe raskusi". Esinduskogu naelutab kinni, et tema arvates Eesti Päevaleht selgelt vastab nendele nõuetele ja et Presstödsnämndi otsus endast kujutab selget diskriminatsiooni kõigele kultuuritegevusele, mis ei toimu rootsi keeles.

Teiseks konstateeritakse, et Invandrarverket keeldus 28. oktoobril 1971 andmast toetust eesti ja läti kirikutele, põhjendades, et eesti ja läti grupid on "juba etableeritud". — Leiame, et selline sisserännugruppide jagamine "etableeritud" ja "mitteetableeritud" osadeks on ebaõige ja teostamatu, mispärast Invandrarverketi otsus on motiveerimatu, märgitakse resolutsioonis, kus erilist tähelepanu juhitakse eesti ortodokskiriku toetuspalve tagasilükkamisele, kuna see kirik tegelikult toimub mitmete teiste rahvuste ortodokside vaimuliku teenijana, kus suur osa tegevusest toimub rootsi keeles. Seega on täiesti motiveerimatu kiriku tembeldamiseks "etableeritud grupiks".

Stockholmis asuvasse tööstusse vajatakse

LAOTÖÖDELE

1—2 tööliist. Vast. "Vajaduse korral korteri mured lahendatakse" EPL, Box 667, 101 29 Stockholm 1.

Kui esineb surmajuhtum

Konsultcerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquis Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 89 9[illegible]

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused
Ööpäevane valvekord

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

ROOTSI KOOLIPROBLEEM

Miks kasvatus käest ära läheb?

LT/nr. 9-72/ Öp. leht. "Attakke tuleb vasakult ja paremalt. Torsten Husén ütleb: — Praegune kool on ametasustatud vangla (insitutionaliserat fängelse) ega ole küllaldaselt kohaldatud tööludele."

Oletan, et kaasmaalaned on lugenud artikleid õpilaste terrorist Expressenis: 12.1. ja 13.1. ning Aftonbladetis 20.1., 1.2. ja 2.2. TV-vaatajad on ehk ka saanud teatud määral tuttavaks selle probleemiga (mobbninguga).

Loetletud ajalehtede artikleis kirjeldatud terroriohvreist on üks õpilastest ise oma elukõünla kustutanud.. Poolrootslasest 9 1/2 a. Clifford on terrori tõttu siirdunud oma ema kodumaale Inglismaale, kus ta peagi leidis omale koolisõbrad. "Pedros" ja Robert Karlsson keelduvad kategooriliselt minemast koolidesse, kus neid kaasõpilased peksavad ja boikoteerivad.

Nimetatud ajalehtede toimetajad on püüdnud selgust saada terrori põhjustes. Koolijuh. Sigvard Nord püüab bagatelliseerida Cliffordi probleemi. Ta veeretab koguni süü Cliffordi vanematele, kes olevat asjatult suurendanud probleemi. Toim. Sune Axelsson arvab Expressenis (13.1.), et süüdi on sisserändajaist lastevanemad, kes ei olevat kohased lastekasvatajad ja poogivad omi vigu oma lastele.. Näe ja imesta!

Arvan, et see on minoriteetidevaenulik ja lõpmata võhiklik mõtteküik.. Kuid see ei ole kõik, miks ma jälle kriitiliselt pean selle asutise vastu sõna võtma, kus ma ise töötan.. Viga on selles, et keegi neist küsitletuist ei ole julgenud või viitsinud süveneda selle suure probleemi põhjustesse. Ammugi ei tohi seda kergel käel veeretada sisserändajate kontosse. Kui õpetaja ja ka ise sisserändaja võin faktide alusel väita, et rootsi kool oma kummalise koolipoliitikaga sisserändajate laste osas on ise igatpidi selleks kaasa aidanud, et sisserändajate lastes võiksid tekkida mitmet liiki negatiivsed probleemid. Esitan vaid ühe näite.

Kujutage endid kreeklasest, jugoslaavlasest või soomlasest õpilasena rootsi kooli kolmandas- neljandas või kõrgemas klassis, kus see sisserändaja õppetööpäeva jooksul jutust eraldab ehk 20-30 sõna, mida ta on ehk suvel enne rootsi kooli tulekut "selgeks" õppinud.

Nende õpilaste kohta maksavad sõnasõnalt prof. Husény väited ametasustatud vangla!! Mis on veelgi hullem — tundide vaheajad, lõunasöök ja toaletis käik kujunevad talle tõeliseks psüühiliseks terroriks, ilma, et ükski õpilane teda lööks või talle sülitaks, mida ka võib juhtuda — neutraalses Rootsis.

Milliseks kujuneb siis selle õpilase töö ja töötulemused, ehkki teda aastast-aastasse klassist-klassi edasi viiakse.

Tõsiselt imestan siinseid soomesoost õpilasi, et nad nii vaikselt klassides istuvad ja ei püüa tähelepanu omale tõmmata klassidistsipliini rikkumisega. Kuid eks nad ise tea vist paremini, kuidas siis neile igalt poolt ähvardusi tuleb! Kui nüüd kõnelda õpil. terrorist (mobbningust), siis minu 21. a. töökogemused siinsel maal ja mitmeski koolis on just vastupidist tõendanud nim. ajaleheartikleile. Õpilaste terror kaasõpilaste vastu esineb siiski peamiselt füüsilise jõu tarvitamise osas just rootsisoost õpilaste vastu.

Seda tõendas Borås Tidning'is ka üks siinse linna koolijuhataja, kes kurtis, et nii terroriseeritud õpilased, kui ka nende vanemad vaikivad neist probleemidest. Koolijuh. jättis aga teadlikult nimetamata, miks nad vaikivad? Minu kogemustel saavad kaebajad veel rohkem karistada, sest kes saaks pidurdada õpilasi-peksjaid?

Neile väga üksikutele ajakirjanduses esitatud terroriprobleemidele tuleks õige pildi andmise huvides tänapäeva rootsi põhikoolist veel tingimata lisada suitsetamist koolis, koolist põhjuseta puudumisi ja ka narkootika — ning seksuaalprobleeme, mis ühel või teisel kujul esinevad väga paljudes suurtes põhikoolides — s.o. sotsialistlikus vaimus reformeeritud "üheõiguslikus" põhikoolis.

Minu tähelepanekutel on nende probleemide tekkimiseks väga palju asjaolusid, mis on seotud otseselt kooliga, kuid on ka neid fakte, mis on põhjustatud praegusest rootsi ühiskonna struktuurist, rootslase elu eesmärkidest, moraalist jne.

Nimetaksin vaid mõningaid väärnähteid, mis teatud määral põhjustavad labiilsete ja vaimsete huvideta nõrkade õpilaste käitumisviise ja iseloomu kujunemist.

1. Mammutkoolid 1 000—1 600 õpilasega, 2. Õpilastel puuduvad "häirivad" käitumise ja korra hinded. See tiivustab mõndagi õpilast vabaduse nimel tegema kõike võimatut.

3. Nii koolil kui ka õpetajaskonnal puuduvad ikka veel 14 aastat peale kehalise karistuse ametlikku kaotamist igat liiki pedagoogilised karistusnormid.

4. Töölkäivatel lastevanematel puuduvad võimalused lapse vabaaja-tegevuse jälgimiseks, ta koolitöö jälgimiseks ja isegi ta koolitöötulemuste korrapäraseks jälgimiseks. Põhikool annab alg-ja keskastmel vaid ühel korral tunnistused!

5. Kõigi nende väärnähete tõttu on ka senised head kooliõpilased kaotanud iseseisva huvi süstemaatiliseks koolitööks, mis nüüd teostub peamiselt klassiruumides, mitte enam kodudes õppeülesannete kordamistel või lahendamistel.

6. Riikliku "hääle-ja pilditoru" habemikud levitavad sageli seksuaalakte ja demonstrantide vägivallaakte õhutades kaudselt enesekriitikata noori revolutsioonile.

TV-jutueidekesed ja - taadikesed on maailma parimad isad-emad oma väljavalitud kaasmängijaist noortele. Ja kõik teised lastevanemad, kes ei aktsepteeri nende kasvatusmeetodeid, on ajast ja arust mahajäänud "kapsapead."

Ühenduses 9-a sundusliku põhikooli sisseseadmisega ja väikeste maakoolide kaotamisega oli mul võimalus sõna võtta suurte tsentraalkoolide vastu. Ilma motiveerimata muiati mind välja. Nüüd veebruaris võttis sõna Dr. Heineman suurte koolide vastu TV-2:s. Borås-Tidn. kirjutab minu kolleeg Å. Widenheim 16.2.72. et õpilaste arv ei tohiks üheski koolis ületada 650.

Lisaks kõigile hädadele ja viletsustele, mis pidurdavad normaalset rahulikku ja ajakohast koolitööd, karistasid riigijuhid 15 aasta eest õpetajaid viie lisateenistusaastaga s.t. kuni 65-eluaastani. Muidugi üheõigluse nimel.

Ja mis on kõige selle tulemus — nõrgad üliõpilased, kes ei suuda normaalajaga omi eksameid sooritada, ehkki neil on kõik võimalikud soodustused, millest tudengid 30 aastat tagasi ei võinud unistadagi. Mis aitavad rahalised soodustused, kui põhiõpetus on nõrkadel ja huupi tehtud ja huupi planeeritud töö alustel, kui õpetajad on väsinud distsipliini probleemidega võitlemistest ja kui lastevanemad on kaotanud oma huvi oma lapsele hea hariduse andmiseks!

Käesoleva artikli autor Ado Irval on tegelik pedagoog Boråsis.

Minu read on vaid mõningate olukordade selgitamised praegusest rootsi põhikoolist. Ma ei ole neid kuidagi liialdanud ega ka vähendanud. Soovin, et kõik eestlasist lastevanemad nii Stockholmis kui ka Göteborgis tõsiselt kaaluksid neid probleeme, mis meie noori tabavad varem-hiljem. Kui laps on suutnud kasvada ja areneda hirmuta ja rahulikus koolimiljöös, siis on tal ka elus kergem võidelda. "Üheõigluse" nimel puuduvad kõigi teiste keskuste kaasmaalaste laste valikuvõimalused.

ADO IRVAL

● New Yorgi linna raadiojaam andis lastesaates edasi eestlase Selve Maasi muinasjutu "The Wood of Tontla" (Tontla mets), millele saatemuusika koostas autori õde Lilian Esop ja mängis selle kandlel helilindile.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

RAADIO SAATED eestlasile

AMEERIKA HÄÄLE eesti saated antakse iga päev kl. 16—16.30 ja 17.30—18 Rootsi aja järele lainepikkustel 13 m (21 740 kilohertsi), 19 m (15 235 ja 15 270 kh), 25 m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigis saateis antavaile päevauudistele ja kommentaaridele päevaküsimuste kohta on eriteemade käsitlus eestikeelseis saateis järgmise rõhuasetusega: Pühapäeviti esimeses saates uusliisi meditatsioone, kumbagis saates tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Ameerika olustikku, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti reportaazhe — hõlmates kultuurikroonikat, neljapäeviti teaduse ja tehnika vaatlusi, reedeti majanduse ja inimeste elujärje küsimusi ja laupäeviti ülevaade nädala sündmusist ja kultuurikroonikat, hõlmates väliseestlasi.

EESTI VABADUSE HÄÄLE saated Madridi raadio kaudu toimuvad iga päev ja kuuldavad Rootsi aja järgi kl. 19 lühilainel 32 m. Saadet korratakse järgmisel päeval kl. 8 lühilainel 30,7 m ja teist korda kl. 13.30 lühilainel 30,7 m.

USULISED SAATED Trans World Radio kaudu igal pühapäeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30—18.45 lühilainel 31 m

Vene tuukrid hukkunud aatomiallveelaevas

LONDON (EPL) — Inglise ajakirjanduse teatel on vene tuukrid sukeldunud hukkunud allveelaeva vrakki kontrollima 150 meremiili edelapool Land's Endi, kus see hukkus aprillis 1970 ja asub umbes 400 meetri sügavuses.

Inglaste tähelepanekud puudutavad aatomallveelaeva n.n. Novembri-klassist. Inglased küsivad kuidas on lood vene aatomallveelaevade julgestusseadmetega radioaktiivsuse isoleerimiseks laeva hukkumisel.

USA ja Briti aatomallveelaevad on ehitatud nii, et mingit kardetavat lekki ei saa tekkida, midagi ei teata aga vene allveelaevade kohta.

Meenutatakse, et venelaed ei võtnud omaks oma allveelaeva kaotust Inglismaa lähedastes vetes. Kuid nad asetasid hukkumiskoha läheduse oma päästelaeva, kus nüüd tuukri-uurimised on toimunud. Inglased märgivad veel, et venelastel on rida "valvelaevu" Inglismaa ümber pidevalt.

Kohaliku elu

GÖTEBORG

Eesti Maja koosolek

AB Göteborgi Eesti Maja peakoosolek peetakse pühapäeval, 16. aprillil kell 14.00 E. Majas, Drottninggatan 27. Häälte registreerimine algab tund aega varem. Kuna olemas on suurel hulgal väljalunastamata aktsiaid, teatab juhatus, et neid saab kätte kohapeal. Palutakse kaasa võtta aktsiateliimise kviitung.

Juhatus

GÖTEBORG

Kanada sõnas ja pildis

Göteborgi E. Maja klubi korraldusel esineb 19. märtsil kl. 19 Jaan Järv referaadiga teemal "Märkmeid ja tähelepanekuid Kanada-reisilt". Ettekannet kaastab värvilfilm. Juhatus loodab tohket osavõttu — kõik teretulemast.

HALMSTAD

H. Rajamaa loeng

Laupäeval, 18. märtsil külastab Halmstadi täienduskooli koolinõunik mag. Rajamaa. Koolitiomkond Korraldab sel puhul samal õhtul kl. 18 ABF ruumes koosviibimise kohvilauas, kus mag. Rajamaa kõneleb teemal "Eesti laps ja eesti raamat". Aine peaks huvitama kõiki, eriti aga ned, kes huvitatud laste ja noorte keelekõsimusist võõrsil. Kõik koolisõbrad südamest teretulnud. Ettekandeid ka täienduskooli õpilastelt.

Ville Topsi kunstinäitus Eesti Majas

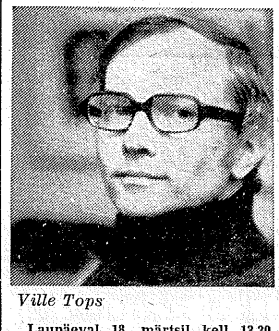

Ville Tops

Laupäeval 18. märtsil kell 13.30 toimub E. Kultuuri Koondise korraldusel Stockholmis Eesti Majas Ville Topsi kunstinäitus. Kunstnik esitab akrüülmaale lõuendil, tushijoonistusi ja värvilist graafikat.

Ville Tops on juba varem tuntud Eesti Majas (2.3—24.3. 1968) oma iseseisva näitusega ja ta võttis osa oma töödega EKK poolt korraldatud eesti kunsti esindusnäitusest Svea Gallerietis 1968. Ta oli esindatud ka äsjasel Stockholmi eesti kunstnike näitusel. Ta on esinenud ka mitmetel rootsi kunstinäitustel.

Eestlane kanadalase romaanis

TORONTO (EPL) — Hiljuti sattus eestlaste huvide tulipunkti vähetuntud kanada kirjanik John Cornish oma juba mitu aastat tagasi ilmunud romaaniga "A World Turned Turtle". Eesti lugejaskonnale olekski ta selle kirjanduslikult vähepakkuva romaaniga jäänud anonüümsuse tõkete taha, kui ta poleks oma teoses käsitanud eesti põgenikke ja nende probleeme.

Oma ainevaliku ja üllatavalt täpse olukordade kirjeldusega äratas kirjanik, kuigi hilinenult, eesti ühiskonna huvi.

Romaani asukohaks on sõjaaegne London ja selle ümbrus, mida Cornish hästi tunneb ja elavalt edasi annab. Sõja ajal Londonis elades ja töötades ei kohanud kirjanik aga ühtki eestlast, vaid see toimus hulga hiljem, pärast-sõja-aastail Torontos. Juhuslikult kohatud, eestlase käest sai John Cornish täpse kirjelduse eestlaskonna saatuse-draamast, põgenikest ja nende eludest, samuti autentseid eesti nimesid. Ainest huvitatult asus ta seda oma käel edasi uurima, lugedes nii palju kättesattuvat Eestit puudutavat materjali kui võimalik.

Kanadas puudus kandidaatidest

TORONTO (EPL) — Esmaspäeval, 6. märtsil lõppes kandidaatide ülesseadmine Kanada eeslaste keskorganisatsiooni, Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu uue koosseisu valimisteks. Pühapäeva õhtuni oli esitatud aga ainult 24 kandidaati, kusjuures võis arvata, et esmaspäevase päeva kestel kandidaatide arv mõnevõrra tõuseb. Valmiskorra järgi tuleb uude koosseisu valida 45 liiget, kusjures kandiaatide arv loodeti näha vähemalt 50.

Kuna pühapäevaks oli esitaut ainult 24 kandidaati, siis arvestati RVN-u juhtkonnas kindla tõsiasjaga, et kandidaatide ülesseadmise tähtaeg tuleb paari nädala võrra pikendada, millise aja kestel loodetakse kandidaate selle võrra juurde saada et valimised teostada. Kui see aga siiski korda ei lähe, siis on tõenäoline et valimised ära jäävad ja kõik esitatud kandidaadid loetakse uude koosseisu kuuluvaiks RVN-u liikmeiks.

Kuni pühapäevani esitatud kandidaatidest olid pooled praegusesse RVN-u koosseisu kuuluvad, teine pool aga koosnes esmakordselt kandideerijaist.

● Moorestownis New Jersey osariigis sündis Anr (n-na Ojamaa) ja Arno Liivakule poeg Oskar.

121 44 Johanneshov